

İkinci Karabağ Savaşının Türk Basınına Yansımaları: “Cumhuriyet” ve “Sabah” Gazeteleri

Reflections of the Second Karabakh War in the Turkish Press: “Cumhuriyet” and “Sabah” Newspapers

Şeyma Soğancıoğlu¹

1 Sorumlu yazar/Corresponding author:
Şeyma Soğancıoğlu (Yüksek Lisans Öğrencisi),
Karabük Üniversitesi, Karabük, Türkiye
E-posta: seymasogancioglu60@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3424-3687

Başvuru/Submitted: 05.01.2022
Revizyon Talebi/Revision Requested:
29.01.2022
Son Revizyon/Last Revision Received:
23.02.2022
Kabul/Accepted: 11.03.2022

Atıf/Citation: Soğancıoğlu, Şeyma. “İkinci Karabağ Savaşının Türk Basınına Yansımaları: “Cumhuriyet” ve “Sabah” Gazeteleri”, *Avrasya İncelemeleri Dergisi - Journal of Eurasian Inquiries* 11, 1 (2022): 89-120.
<https://doi.org/10.26650/jes.2022.005>

öz

Sovyetler Birliği'nin dağılması sırasında Rus sömürgeciliğinin “eseri” olan birçok sorun gibi “Dağlık Karabağ Meselesi” de yeniden gündeme taşınmıştır. Bu yapıya sorun Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki gerginliği artırarak iki ülke arasında uzun süre devam eden bir savaşın çıkmasına neden olmuştur. Ermenistan tarafından Azerbaycan topraklarının işgal edilmesiyle başlayan bu çatışmanın ilk evresi Birinci Karabağ Savaşı olarak tanımlanmaktadır. Şunu da belirtelim ki birinci ve ikinci Karabağ savaşları şeklindeki bir adlandırma savaşın karakterini tam olarak yansıtmamaktadır. Zira bu olay bir bütün olarak yaşanan Azerbaycan-Ermenistan Savaşının bir evresidir; saldıran taraf Ermenistan, topraklarını savunan taraf ise Azerbaycan'dır. Birinci Karabağ Savaşı döneminde Rusya'nın askeri yardımı ve küresel güçlerin diplomatik desteği sayesinde Azerbaycan topraklarının yaklaşık yüzde 20'si Ermenistan tarafından işgal edilmiştir. 1994'te ilan edilen ateşkes sürecinde sorunun çözümüne dair herhangi bir ilerleme sağlanamamış, bilakis Ermenistan tarafı ateşkes rejimini sürekli ihlal ederek yeni bir savaş provoke etmiştir. 27 Eylül 2020'de Ermenistan'ın saldırısıyla İkinci Karabağ Savaşı başlatılmıştır. Azerbaycan'ın karşı saldırısıyla devam eden bu savaşta Ermenistan ordusu ağır yenilgiye uğramıştır. Savaş, 10 Kasım 2020'de Rusya'nın öncülüğünde Rusya, Azerbaycan ve Ermenistan arasında ateşkes sağlanmasına dair Üçlü Bildiri'nin imzalanmasıyla durdurulmuştur. İkinci Karabağ Savaşı, ilk günden sonuna kadar dünya basını tarafından yakından izlenmiş, savaşa ilişkin haberler Türk basınında en üst sırada yer almıştır.

Bu çalışmada Türk kamuoyunda farklı ideolojiyi benimseyen ve çeşitli kesimlere hitap eden Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinin 27 Eylül-11 Kasım 2020 tarihleri arasında İkinci Karabağ Savaşı ile ilgili yayımlanan haberleri incelenmiştir. Geniş okuyucu kitlesine sahip olan Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde İkinci Karabağ Savaşı ile ilgili yer alan haber ve yorumlar, Türk basınının konuya ilişkin tutumunun belirlenmesi açısından önemlidir.

Amahtar Kelimeler: Azerbaycan, Ermenistan, Karabağ Sorunu, Türk basını, Türkiye

ABSTRACT

During the USSR's collapse/disintegration, the "Issue of Nagorno-Karabakh," like numerous other problematic "matters" arising from Russian colonialism, returned to the agenda. This artificial problem increased tensions between Azerbaijan and Armenia and ultimately triggered a long-lasting war between the two countries. The first phase of this conflict/clash, which began with Armenia's occupation of Azerbaijani territory, is defined as the First Karabakh War. It should be noted that the description of this conflict as the First and Second Karabakh Wars only imprecisely reflects its nature. The conflict is just a phase of the Azerbaijan-Armenia War; the offensive side is Armenia while the defensive side, which seeks to protect its territory, is Azerbaijan. During the First Karabakh War, with Russian military assistance and the diplomatic support of global powers, Armenia occupied approximately 20 percent of Azerbaijan's territory. Following the 1994 ceasefire, no progress was made toward resolving the problem. On the contrary, the Armenian side persistently violated the ceasefire regime and provoked a new war. With Armenia's attack on September 27, 2020, the Second Karabakh War began. Following Azerbaijan's counterattack, however, the Armenian army suffered a heavy defeat. The war was halted with the signing of the Tripartite Declaration, which established a ceasefire between Russia, Azerbaijan, and Armenia on November 10, 2020, under Russia's supervision. The Second Karabakh War was monitored closely by the global press from beginning to end, and news about the war was given top priority in the Turkish press. This study examines news articles about the Second Karabakh War published between September 27 and November 11, 2020 in the Cumhuriyet and Sabah newspapers, which adopt different ideologies and appeal to distinct segments of the Turkish public. News and comments about the Second Karabakh War in Cumhuriyet and Sabah, both of which have a wide readership, are important in gauging the attitude of the Turkish press on the subject.

Keywords: Azerbaijan, Armenia, Karabakh Problem, Turkish Press, Turkey

EXTENDED ABSTRACT

Following the Soviet Union's disintegration, important changes occurred in the South Caucasus. In this region, Azerbaijan, Armenia, and Georgia declared their independence and sought to rebuild their national identities. During the nation-building process, the Karabakh conflict re-emerged between Azerbaijan and Armenia. This region, long a subject of dispute between the two states, is the defining feature of relations between Azerbaijan and Armenia. Armenia's struggle to assert control in the Karabakh region has led to conflicts. The First Karabakh War began with Armenia's occupation of Azerbaijani territory and resulted in a war that affected the whole region. Ultimately, Armenia occupied about 20 percent of Azerbaijan's territory. Due to the Armenian occupation, Karabakh became a source of serious tension between the two countries. Following the 1994 ceasefire, no progress was made toward resolving the problem. On the contrary, the Armenian side persistently violated the ceasefire regime and provoked a new war. With Armenia's attack on September 27, 2020, the Second Karabakh War began. Following Azerbaijan's counterattack, however, the Armenian army suffered a heavy defeat. The war was halted with the signing of the Tripartite Declaration, which established a ceasefire between Russia, Azerbaijan and Armenia on November 10, 2020, under Russia's supervision. The Second Karabakh War was monitored closely by the global press from beginning to end, and news about the war was given top priority in the Turkish press.

In this study, reflections of the Second Karabakh War in the Turkish print media are discussed and the attitude of the Turkish press toward the war is analyzed. Specifically, it examines news articles published between September 27 and November 11, 2020 in the Cumhuriyet and Sabah newspapers, which appeal to distinct segments of Turkish public opinion. The news and comments about the Second Karabakh War in Cumhuriyet and Sabah, both of which have a wide readership, are important in gauging the attitude of the Turkish press on the subject.

In general, the Turkish press closely followed developments between Azerbaijan and Armenia, and continuously shared the reality of events in the region with the Turkish public while adopting a fair and objective stance. During the war, many representatives and journalists of Turkey's press agencies and newspapers went to the battlefield. They relayed news to the Turkish public and to the wider world, including details of developments in the field and of Armenia's attacks against civilian sites. They also supported the Azerbaijani military's just struggle with news, articles, commentaries, and images. Through photographs and interviews obtained at the scene of such incidents, the Turkish press exposed Armenia's position as an occupier and its clear violation of the laws of war and of the international agreements to which it is party. Analysis of newspapers has demonstrated that images taken during the war were frequently given space in the headline news.

This study examines news and commentary articles published throughout the war in two newspapers that consistently adopt divergent political stances and publication policies. One of these newspapers is Cumhuriyet, while the other is Sabah.

Cumhuriyet gave extensive coverage to developments in the Second Karabakh War between Azerbaijan and Armenia and published many articles on the subject. On September 28, 2020, the newspaper announced the war with the headline "War At The Border" and used the following in the main heading: "Azerbaijan Retakes 7 Villages In The South Of Karabakh." The text of the news article includes the intermediate heading "Caucasian Fire" and indicates that, following Armenia's targeting of civilian sites, Azerbaijan commenced an operation toward Karabakh, which had been occupied in 1992. Between October 1 and 31, Cumhuriyet frequently gave space to news concerning the war that between Azerbaijan and Armenia. The headings of relevant news articles on the first page of the newspaper are as followed: "War In The Caucasus," "There Is A War Going On In The ECHR As Well," "The Clashes In Karabakh Are Not Slowing Down," "Dispute With Moscow," "Residential Areas Are Being Targeted," "Attack Against Ganja," "It's Seeking To Pull Russia Into The War," "Russia Stuck In The Middle," "Putin Draws The Line," "Civilians Targeted Again," "Ceasefire Is Near At The Karabakh Line," "Fragile Ceasefire At The Karabakh Line," "Civilians Shot During The Humanitarian Ceasefire," "Aliyev's Turkey Proposal Rejected," "Azerbaijani Civilians Are Weeping," "Lavrov: Turkey Should Be Transparent About Its Activities In Nagorno-Karabakh," "Armenia Strikes Anguished Civilians," "They Have Struck Nakhchivan As Well," "They Have Struck The Children," "The Ceasefire Has Been Violated Again," "Yerevan Threatens

To Officialize The Occupation," "Şentop Is In Ganja," "Karabakh Traffic," "Peacekeeping Force To Karabakh," "The Armenian Military Has Child Soldiers," "Azerbaijani Leader Aliyev: Turkish Jets Will Fly If External Attack Occurs," "Armenia Has Struck Civilians."

Between 27 September and November 10, Sabah published numerous news pieces concerning the war between Azerbaijan and Armenia. On September 28, 2020, Sabah announced the Second Karabakh War with the headline "Azerbaijani Slap Against The Occupier Armenia." The subheading of the news article stated: "Quickly responding to Armenia that was striking Azerbaijani villages with heavy artillery, Azerbaijan has retaken 7 villages in Karabakh that have been under occupation for 30 years." The actual text of the article includes the intermediate heading "Retaliation In Kind By Azerbaijan" and indicates that many civilians were killed and injured in Azerbaijani villages that had been subjected to heavy bombardment by Armenia's military. It goes on to emphasize that Azerbaijan's military retaliated by destroying military equipment and installations belonging to Armenian units, then draws attention to Azerbaijan retaking seven villages in Karabakh that had been under Armenian occupation for 30 years.

The following are news headings concerning the war from the first page of the newspaper between October 1 and 31: "Azerbaijan Writes History," "Rogue State [Armenia], [You Should] Leave Karabakh," "Armenia Strikes Civilians," "[Armenia's] Massive Defeat," "This Struggle Will Continue Until Karabakh Is Liberated," "Don't Fire, We Surrender," "Azerbaijan To Victory Step By Step," "Call To Prayer In Karabakh After 27 Years," "We Will Stand By Azerbaijan Until Victory," "Shame On You Turkish People," "They Are Fleeing On Foot," "Armenian Headquarters Destroyed," "Seize The Opportunity, Retreat From Karabakh," "They Will Either Retreat, Or We Will Take It Back Through War," "Cowards," "The Armenians Struck Us At Night While We Were In Our Beds," "Proof Of The War Crime," "Azerbaijan Weeps For The Orphaned Children," "We Would Rather Die Than Be Left Without A Homeland," "Burial In The Dark With Telephone Light," "My Father's Most Painful Burden," "They Killed Our Children At Night While They Were Asleep," "The Key Town Of Shusha Surrounded," "One City And 24 Villages Liberated," "Armenian Battalion Destroyed," "I No Longer Have A Life," "Iranian Border Section Of Nagorno-Karabakh Now Under The Control Of Azerbaijan," "Armenian Soldiers Fleeing En Masse," "Armenia Paying 600 Dollars To The PKK Members At The Battlefield," "Armenian Communications Network Disabled," "Armenia Sending Children to the Battlefield," "If They Attack, They Will See Turkish F-16s," "Armenia Violates The Ceasefire Within Four Minutes," "Massacre By Armenia: 21 Martyrs, 70 Wounded," "Here Is The Proof Of The War Crime," "Azerbaijan Pounding At Shusha's Door."

During the war, the newspapers Cumhuriyet and Sabah generally adopted a similar stance that respected the sensitivity of the Turkish and Azerbaijani publics. Beyond this similarity, however, the two newspapers took different approaches in their presentation of the issue. Sabah, for example, in line with the Turkish government's firm stance, highlighted Turkish-Azerbaijani unity, Armenian aggression, Azerbaijan's just war, and the Republic of Turkey's support for

Azerbaijan. It has been observed, however, that some of the articles published in Cumhuriyet showed a more restrained attitude to the war. Nonetheless, despite some exceptions, it can be said that both newspapers demonstrated a fair stance concerning the Second Karabakh War and Azerbaijan's just position.

Giriş

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Güney Kafkasya'da gelişen etnik çatışmalar ve bu bağlamda meydana gelen güvenlik sorunları Türkiye'yi her zaman ilgilendirmiştir. Keza bu bölge, jeopolitik bakımdan Türkiye için büyük önem taşımaktadır. Dahası, söz konusu Azerbaycan olunca bu ilgi daha da artmıştır. Dört komşusunun üçüyle anlaşmazlık içerisinde olan Ermenistan'ın, Türkiye'ye karşı suçlayıcı iddiaları ve Azerbaycan'a karşı saldırgan tavırları Türk kamuoyunda her zaman tepkiyle karşılanmıştır. Sosyal, ekonomik, askeri ve beşerî potansiyel bakımından son derece zayıf bir ülkenin bu kadar büyük iddialarda bulunması normal bir durum değildir. Rusya'nın arkasına sığınan, ayrıca Amerika Birleşik Devletleri, Fransa ve birçok ülkelerin diplomatik desteğini alan Ermenistan, saldırgan tavrını gün geçtikçe şiddetlendirmiştir. Ayrıca, bahsi geçen büyük devletlerin taraflı tutumu işgalci Ermenistan'ı bir hayli cesaretlendirmişti. Birinci Karabağ Savaşında Azerbaycan topraklarının işgal edilmesinin temel sebeplerinden biri de budur. 1994 Bişkek Protokolü ile sağlanan ve 27 yıl devam eden ateşkes rejimi Ermenistan tarafından defalarca ihlal edilmiştir. Azerbaycan tarafı, ateşkes ihlallerini önlemeye çalışmış, Türkiye'de değişik uluslararası platformlardaki girişimleriyle Azerbaycan'a verdiği diplomatik desteği kesintisiz şekilde devam ettirmiştir. 2016'da yaşanan 4 Gün Savaşı ve 2020'de meydana gelen Tovuz Çatışması sırasında bu destek yeteri kadar açık ve kararlı bir şekilde ifade edilmiştir. 2020'de yaşanan gelişmeler üzerine Türkiye tarafı Azerbaycan'a; “talep etmesi durumunda her türlü (askeri destek dahil) destek vereceğini” defalarca beyan etmiştir. Türkiye, yaptığı açıklamalarda bölgesel güvenlik ve Azerbaycan'ın toprak bütünlüğüne vurgu yaparken, askeri destek boyutunu ön plana çıkarmıştır. Bu bağlamda, ülke ordularının ortak tatbikatları ikili askeri ilişkilere ivme kazandırarak stratejik iş birliğini yeni düzleme taşımıştır. İkinci Karabağ Savaşı boyunca siyasi ve askeri kurumların yanı sıra Türk basını da Azerbaycan'ın haklı davasına yoğun destek sağlamıştır. Gerek görsel gerek yazılı basın cephede yaşanan olayları dünya kamuoyuna duyurmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki yapılan savaşların, tarihsel arka planı ele alınarak iki ülke arasında gerçekleşen savaşların etkenleri tanımlanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise İkinci Karabağ Savaşının Türk yazılı basınındaki yansımaları incelenmiş ve gazetelerin birinci sayfalarında yer alan haberler ele alınmıştır. Gazetelerde öne çıkan ve önemli görülen haberlerin genellikle ilk sayfadan verilmesi nedeniyle, çalışmamızda gazetelerin manşetlerinde yer alan haberler analiz edilmiştir. Bu süreçte yaşanan önemli gelişmelerin Türk basınına nasıl yansıdığı Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinin manşet haberleriyle ortaya koyulmuştur. Farklı ideolojilere sahip olmaları ve geniş okuyucu kitlelerine ulaşması açısından bu iki gazete seçilmiştir. Bu doğrultuda, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinin 27 Eylül-11 Kasım 2020 tarihleri arasında birinci sayfadan yayımlanan haberleri ele alınmış ve konuyla ilgili başlık, spot ve içeriklere çalışmamızda yer verilmiştir. Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinin İkinci Karabağ Savaşı ile ilgili haberleri incelenirken haberlerde kullanılan başlıkları, haber metinleri, haberlerin giriş cümleleri, görseller, spotlar ve analizler gösterilmeye

çalışılmıştır. Çeşitli kesimlere hitap eden Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinin İkinci Karabağ Savaşı ile ilgili yer alan haber ve yorumlar, Türk basınının konuya ilişkin tavır ve tutumunun belirlenmesi açısından önemlidir.

1. Savaşın Tarihi Arka Planı ve Genel Seyri

Kafkasları işgal eden Rusya'nın, uygulamaya koyduğu demografik politikalar, özellikle Azerbaycan'ın batısı, Karabağ'ın dağlık bölgesi ve Gence'ye sürekli Ermeni göçleri yaşanmıştır. Rusya İmparatorluğu'nun sistematik, amaca yönelik ve planlı şekilde organize ettiği bu göçler bölgenin demografik yapısını ciddi şekilde etkilemiş, 1918'de Güney Kafkasya'da kurulacak Ermeni devletinin nüfus unsuruna altyapı hazırlamıştır. Çok küçük bir alanda oluşturulan Ermenistan Cumhuriyeti kısa süreli bağımsızlık döneminde komşu devletler olarak Azerbaycan ve Gürcistan'a yönelik toprak taleplerinde bulunmuş, silahlı çeteler oluşturma, saldırı, terör eylemlerinde bulunma ve savaş çıkarma yoluyla topraklarını genişletmeye çalışmıştır. Sovyet hâkimiyeti kurulduktan sonra doğrudan Moskova yönetiminin baskısıyla Azerbaycan topraklarının önemli bir parçası Ermenistan'a bırakılmış, Karabağ'ın dağlık bölgesinde asılsız gerekçelerle yapay bir özerklik tesis edilmiştir. Sonraki dönemlerde de bölgede, toprak ve nüfus bakımından Ermenistan'ın çıkarlarına hizmet eden politikalar uygulanmıştır.

Sovyetler Birliği dağılma sürecine girdiği sırada Ermenistan yönetimi, ülke sınırları içinde yaşayan Türk ahaliyi şiddet, baskı ve tehdit yoluyla, yaşadıkları topraklardan kovmuştur. Bu politikaların temelinde, bölgedeki Türk varlığını zayıflatma ve Ermeniler üzerinden Rus etkisinin güçlendirme stratejisi yatmaktadır. Bu bağlamda, Güney Kafkasya'da Türk nüfus alanının daralmasını, Türklük açısından; iki yüzyıldır devam eden sömürge politikasının doğurduğu son derece olumsuz bir süreç olarak karakterize edilebiliriz.¹

Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecine girmesiyle Ermenistan, Azerbaycan'ın ayrılmaz bir parçasını teşkil eden Dağlık Karabağ Özerk Vilayetini, ilhak etme yönünde değişik talepler ileri sürmüştür. Kısa süre sonra, vilayetin Ermenistan'a katılmasını öngören bir girişimin stratejik hata olduğunu anlayan Ermeniler, Dağlık Karabağ'ın self determinasyon hakkını gündeme getirmişler. Ermeni terörünün tırmanması, silahlı çetelerin ve nizami Ermenistan ordusunun doğrudan saldırıları sonucunda Azerbaycan tarafı ciddi insan ve toprak kayıpları vermiş, yüz binlerce Azerbaycan vatandaşı, kendi ülkesinde, yurtlarından edinmiştir. Bu süreçte, bölgede yaşanan en korkunç cinayetlerden birisi 25-26 Şubat 1992'de gerçekleşen Hocalı Soykırımı'dır. Rusya'nın yardımıyla Ermenistan silahlı güçleri ve Karabağ'daki çetelerden oluşan sözde "Arsak Ordusu" Hocalı'ya saldırarak, sivil halkı acımasızca katletmiştir.²

1 Bkz: Ali Asker, İki Yüzyıl Devam Eden Kıyım, Sürgün ve Baskı: Kafkasya'da Türk Nüfus Alanının Daralması, *Türk Dünyası ve Göç. Vatandan Yeni Vatanlara* (Derleyen: Çağla Gül Yesevi), Küre Yayınları, (İstanbul 2021): 99-118.

2 Osman Nuri Aras vd., *Karabağ Savaşı: Siyasi-Hukuk-Ekonomik Analiz*, Ed. Osman Nuri Aras, Bakü: Qafqaz Üniversitesi Kafkasya Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2008: 12.

1993-1994 yılları arasında Dağlık Karabağ ve çevresini işgal eden Ermeniler birçok iskân birimini yakıp yıkmışlardır. İnanılmaz boyutlara ulaşan bu yıkımlar sonucunda hayalet kasabalar ortaya çıkmıştır. 1994’te imzalanan ateşkes anlaşmasının ardından savaş durdurulsa da Ermenistan tarafından sıklıkla yapılan ihlaller Azerbaycan’ın askeri ve sivil kayıplarına neden olmuştur. Bu ihlallerden en büyüğü 2-5 Nisan 2016 yılında gerçekleşen 4 Gün Savaşı’dır. Bu olay ateşkes sürecinde yaşanan ilk ciddi kırılma olarak tarihe geçmiştir. Nitekim Azerbaycan ordusu, üçüncü bir tarafın müdahalesi olmayacağı takdirde Ermenistan ordusunu kısa sürede ağır yenilgiye uğratabileceğini göstermiştir. İkinci kırılma ise 12 Temmuz 2020’de yaşanmıştır. Bu defa düşman saldırısı tamamen farklı bir bölgeye, Azerbaycan-Ermenistan sınırındaki Tovuz bölgesine yapılmıştır. Bu saldırı Azerbaycan toplumunda büyük yankı uyandırmış, halk sokaklara çıkarak, Azerbaycan yönetiminden Ermenistan’a hak ettiği şekilde karşılık vermesini istemiştir. Bu olay Türk kamuoyu ve basında ciddi tepkiler doğurmuş, Türkiye’nin dost ve kardeş ülke olarak her zaman Azerbaycan’ın yanında yer alacağı en üst düzeyde yapılan açıklamalarda dile getirilmiştir.³ Çok geçmeden Azerbaycan tarafı, Ermenistan’ın ciddi bir saldırı hazırlığı içinde olacağına dair istihbarat alındığını açıklamıştır. 27 Eylül 2020’de Ermenistan ordusunun Azerbaycan mevzilerine düzenlediği saldırılar karşısında Azerbaycan ordusu taarruza geçmiş, böylece İkinci Karabağ Savaşı başlamıştır. 44 gün devam eden bu savaşta Ermenistan ordusu, art arda aldığı büyük darbelerle yok olmanın eşiğine gelmiştir.⁴ Ermenistan yönetimi, başta Rusya olmak üzere büyük devletlerden yardım talebinde bulunmuştur. Bunun yanı sıra Azerbaycan ve Türkiye’ye karşı asılsız suçlamalarda bulunarak uluslararası kamuoyu desteğini arkasına almak istemiştir. Fakat bu çabalar hiçbir işe yaramamış, Rusya sessizliğini korumuş, uluslararası kuruluşlar müzakere masasını göstermiş, saldırganı himaye eden Fransa’nın desteği ise siyasi söylemlerin ötesine geçememiştir. İran ise yaptığı çelişkili açıklamalarla savaş konusundaki samimiyetsizliğini ifşa etmiştir. Savaşı askıya almak ve Ermenistan’ın yenilgiye doğru gidişatını bir şekilde durdurmak amacıyla tertiplenen “ateşkes önerileri” Azerbaycan tarafından açık şartlara bağlanmıştır. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, “sadece Ermeni ordusunun Azerbaycan topraklarını tamamen terk etmesi ve Paşinyan yönetiminin uluslararası kamuoyu önünde özür dilemesi durumunda, Azerbaycan hükümetinin müzakere masasına oturabileceğini vurgulamıştır.”⁵

3 Bkz: Cumhurbaşkanı Erdoğan: Bu saldırı Ermenistan’ın çapını aşan bir hadisedir, <https://qha.com.tr/haberler/guncel/cumhurbaskani-erdogan-bu-saldiri-ermenistan-in-capini-asan-bir-hadisedir/224116/>, 14.07.2020, (Erişim Tarihi: 13.03.2021); No: 149, 12 Temmuz 2020, Azerbaycan’a Yönelik Ermeni Saldırısı Hk., https://web.archive.org/web/20200712222134/http://www.mfa.gov.tr/no_149_-azerbaycan-a-yonelik-ermenii-saldirisi-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 10.02.2021); Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar’dan Fransa’ya sert tepki: Herkesin efelik yapacağı bir ülke olmadığımızı görsünler, <https://www.takvim.com.tr/guncel/2020/07/17/milli-savunma-bakani-hulusi-akardan-fransaya-sert-tepki-herkesin-efelik-yapacagi-bir-ulke-olmadigimizi-gorsunler>, 17.07.2020, (Erişim Tarihi: 10.02.2021).

4 Savaşın seyri konusunda bkz: Ali Asker, Zeynep Gizem Özpınar, “Azerbaycan’ı Zafere Götüren Büyük Taarruz: 44 Günlük Savaşın Anatomisi”, *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 10, 1 (2021): 83-106.

5 Ali Asker, Doç. Dr. Asker: Kremlin’den Umdüğünü Bulamayan Paşinyan Çaresiz Bir Şekilde Yenilgiyi Seyrediyor, <https://qha.com.tr/haberler/doc-dr-asker-kremlin-den-umdugunu-bulamayan-pasinyan-caresiz-bir-sekildenyenilgiyi-seyrediyor/255810/>, 08.10.2020, (Erişim Tarihi: 09.12.2020).

Azerbaycan ordusu kısa sürede işgal altındaki bölgeleri düşmandan temizlemiş, son derece önemli olan Şuşa harekâtını gerçekleştirerek Ermenistan ordusunu yenilginin eşiğine getirmiştir. Bu durumda, Rusya yeniden devreye girmiş, ateşkesin tesis edilmesine ilişkin Üçlü Bildiri imzalanarak 10 Kasım 2020 tarihi saat 00.00'dan itibaren ateşkes ve çatışmaların durdurulmasına karar verilmiştir. Bildiride belirlenmiş tarihlere uygun olarak Ermenistan ordusunun işgali altındaki topraklar aşamalı Azerbaycan'a iade edilecek, Dağlık Karabağ'daki temas hattı ve Laçın koridorunda 1960 asker, 90 zırhlı araç ve 380 özel askeri araçla Rus barış güçleri konuşlandırılacaktır. Rusya Barış Güçleri, bölgede beş yıl bulunacak. Tarafların, söz konusu sürenin sona ermesine altı ay kala bunun uygulanmayacağını bildirmemesi halinde, süre otomatik olarak beş seneliğine yenilenecektir. Anlaşmaların uygulanmasına dair kontrolün sağlanması amacıyla kontrol merkezi oluşturulacak, 5 kilometre genişliğindeki Laçın koridoru Rusya'nın Barış Gücü'nün kontrolünde olacaktır. Bildiride ayrıca, yerinden edilmişler, mülteciler, esirler ve tutsaklarla ilgili, ayrıca cenaze konusunda hükümler yer alırken Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ve Azerbaycan'ın batı bölgeleri arasında ulaşım hattının devreye sokulması öngörülmüştür.⁶ Görüldüğü gibi "otuz sene devam eden sözde ateşkes, özde işgal sürecini ölü noktadan hareket ettiren şey Azerbaycan'ın askeri gücü olmuştur." Bu güce dayanarak "sahada kazanılan zafer sorununun çözümüne ilişkin diplomatik süreçte de Azerbaycan'ın elini kuvvetlendirmiştir."⁷ Bu savaş, ilk günden sonuna kadar Türk basınının başta gelen konuları arasında yer almıştır. Savaş sonrası dönemde de bölgede yaşanan gelişmeler yine Türk basını tarafından mercek altına alınmıştır.

2. İkinci Karabağ Savaşında Türk Basını

2.1. Cumhuriyet Gazetesi

Cumhuriyet gazetesi, Azerbaycan ile Ermenistan arasında geçen İkinci Karabağ Savaşı ile ilgili gelişmelere geniş yer vermiş ve konuyla ilgili çok sayıda haber yayımlamıştır. Gazete Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan savaşı 28 Eylül 2020 tarihinde birinci sayfasından "Sınırdaki Savaş" manşetiyle duyurmuş ve "Azerbaycan, Karabağ'ın güneyinde 7 köyü geri aldı" üst başlığına yer verilmiştir. Haber "Sınırdaki Savaş" başlığı büyük puntolarla verilerek, savaşın Türkiye'nin sınırında yaşandığına dikkat çekilmiştir. Haberde, "Kafkasya Ateşi" ara başlığıyla Ermenistan'ın sivil yerleşimleri hedef almasının ardından Azerbaycan'ın 1992'de işgal edilen Karabağ'a yönelik harekât başlattığı belirtilmiştir. Verilen içerikte Ermenistan'ın

6 Bkz: "Azerbaycan'ın Karabağ zaferi: İşte anlaşmanın maddeleri", Erişim Tarihi: 13 Şubat 2021. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/azerbaycanin-karabag-zaferi-iste-anlasmanin-maddeleri-529782.html>; "Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya liderlərinin birgə bəyənəti", <https://www.bbc.com/azeri/azerbaijan-54878139>, 10.11.2020 (Erişim tarihi: 12.12.2020); Yalçın Sarıkaya, *44 Gün Savaşı: Azerbaycan'ın Karabağ Zaferi* (Rapor), Türk Akademisi Siyasi, Sosyal, Stratejik Araştırmalar Vakfı, (Ankara 2020): 22.

7 Ali Asker, "Güney Kafkasya'nın Güvenliği ve 2. Karabağ Savaşı'nın Düşündürdükleri", *Rumeli Üniversitesi, 25-26 Mart 2021 İstanbul Rumeli Üniversitesi Uluslararası Güvenlik Sempozyumu, Tam Metin ve Özet Kitabı* (Editörler: Sinem Yüksel Çendek, Armağan Örki), İstanbul Rumeli Üniversitesi 2021: 98-102.

sivil yerleşim yerlerini hedef aldığı ön plana çıkarılmış olup Azerbaycan’ın cevap niteliğinde başlattığı harekatta Azerbaycan’ın haklılığı vurgulanmıştır. Haberde yer alan harita görseli ile yaşanan çatışmaların ardından arabalarıyla bölgeyi terk eden sivillerin görselinin birlikte verilmesi haberin tamamlayıcılığı açısından önemlidir. Devamında kayıplar veren iki ülkenin de ilk saldırıyı karşı tarafın yaptığını ileri sürerek ‘savaş hali’ ilan ettikleri aktarılmıştır. Haberde iki ülkenin de savaşa dair açıklamalarına yer verilmesi, gazetenin tarafsızlığını göstermektedir. Haberin devamında Azerbaycan’ın Fuzuli ile Cebrail’deki 7 köyü kurtardığı bildirilmiştir. “Karabağ’ı Kurtarma Sözü” ara başlığıyla verilen diğer haberde ise Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı’na bağlı Uluslararası İlişkiler, Tahliller Merkezi Şube Müdürü Cavid Veliyev’in “*Savaşın sorumlusu demografiyi değiştiren Ermenistan’dır. Kelbecer’deki tepeleri aldık*” ifadesine yer verilmiş, ardından Ankara’nın Bakü’ye tam destek verdiği, Ermenistan’ın ise TSK’nın bölgede olduğunu iddia ettiği ifadelerine yer verilmiştir. “Rusya ve İran devrede” ara başlıklı diğer haberde ise Rusya Devlet Başkanı Putin’in, Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan ile görüştüğü belirtilmiş ve Rusya’nın “*Derhal çatışmayı durdurun*” şeklindeki açıklamasına yer verilmiştir. Haberin devamında İran’ın ateşkes çağrısı yaptığının altı çizilerek İran’dan arabuluculuk önerisi geldiği dile getirilmiştir. Burada Rusya ve İran’ın açıklamalarına yer verilerek iki ülkeden gelen ateşkes vurgusunun ön plana çıktığını görmekteyiz. “Yavuz: Bıçak Kemiğe Dayandı” ara başlıklı haberin detayında ise Ermenistan’ın Azerbaycan’a yönelik saldırılarına ilişkin Emekli Tümgeneral Ahmet Yavuz’un, “*Artık bıçak kemiğe dayandığında Azerbaycan bir karar verecek ve bu, bir savaşa dönüşebilir*” şeklindeki ifadesi yer almıştır. “Türkiye’den şu anda talebimiz yok” ara başlıklı haberde ise Türkiye’nin Azerbaycan’ın yanında olduğunun altını çizen Azerbaycan’ın Ankara Büyükelçisi Hazar İbrahim’in, “*Ermenistan saldırdı, biz yanıt veriyoruz*” söylemine yer verilerek şu an Türkiye’den bir talepleri olmadığı şeklinde açıklamada bulunmuştur. Haberde sunulan açıklamaların yorum yapılmadan sadece bilgi olarak okuyucuya aktarıldığı görülmekte olup bahsi geçen ifadelerden ise Ermenistan’ın saldırıyı başlatan taraf olduğu anlaşılmaktadır.⁸

29 Eylül 2020 tarihinde “Ateşkes İçin ‘Çekilin’ Şartı” başlığını taşıyan haberde “Karabağ’da çatışma büyüyor. Ermenistan’a çifte uyarı” üst başlığı yer almıştır. Birinci sayfadan verilen haberin devamında ise “Yabancı Güçler Bölgede” ara başlığıyla Dağlık Karabağ’daki savaşta Azerbaycan’a göre yüzlerce, Ermenistan’a göre 31 Ermeni askerinin öldüğü, iki ülkenin de karşı tarafın yabancı güçlerle savaştığını ileri sürdüğü belirtilmiştir. Burada her iki ülkenin birbirlerinin iddialarına cevap niteliğindeki açıklamalarına yer verilmesi, gazetenin objektif tutumunun devam ettiğini göstermektedir. Haberin devamında Rusya ve İran’ın ateşkes baskısını artırdığı ve Bakü ve Ankara’nın, “*Ermenistan işgal ettiği toprakları boşaltmalı*” şeklindeki uyarısına yer verilmiştir. Haberde Rusya ve İran’ın ateşkes ile ilgili açıklamalarına tekrar dikkat çekilmiştir. “Tuzağa Düşülmemeli” ara başlıklı haberde ise Türkiye’nin Azerbaycan’a desteğinin doğal olduğunu belirten Eski Bakü Büyükelçisi Faruk Loğoğlu’nun “*Ermenistan’ın*

8 “Sınırdaki Savaş”, *Cumhuriyet*, 28 Eylül 2020.

bir hesabı da Türkiye ve Rusya'ya karşı karşıya getirmektir. Türkiye bu tuzağa düşmemeli. Aktörler devreye girer ve çatışma uzamaz” şeklindeki ifadelerine yer verilmiştir.⁹ Gazetenin 6. sayfasında yer verilen “Rusya ve Türkiye karşı karşıya gelebilir” başlıklı haberin ayrıntısında ise Loğoğlu, Türkiye'nin Azerbaycan'ın yanında olduğunu beyan ederken bu şartlarda dahi ağırlığını barıştan yana koymasını ve bu ihtilafın barışçıl yöntemlerle çözülmesini sağlayacak adımlar atmasının daha doğru olacağını vurgulamıştır. Yazıda, “*Azerbaycan'ın işgal altındaki topraklarını silah yoluyla alma seçeneği tabii ki var. Ama tercih edilmesi gereken yöntem her şeye rağmen diplomasi olmalı. Çünkü Azerbaycan bu konuda haklıdır*” açıklaması yer almıştır. Sahadaki çatışmaların savaşa dönüşme potansiyelinin olabileceğini belirten Loğoğlu'nun “*Bu çatışmaların kısa sürede durdurulması için Rusya dahil uluslararası aktörlerin ağırlık koyacağını ve bu çatışmaların uzun vadeye yayılmayacağını düşünüyorum.*” ifadeleri aktarılmıştır. Konuyla ilgili açıklamalar yapan Loğoğlu tarafından Azerbaycan'ın haklılığına vurgu yapılmış ancak Ermenistan'ın başka hesaplar içerisinde olabileceğine dikkat çekerek Türkiye'ye birtakım uyarılarda bulunmuştur. Loğoğlu'nun konuyla ilgili ifadelerinden iki ülkenin uzlaşmasında diplomasiye yana bir tavır ortaya koyduğu görülmektedir. Gazetenin, olayla ilgili röportajlara yer vermesiyle haberi güçlendirmiştir.¹⁰

30 Eylül 2020 tarihinde ise Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan gelişmeleri gazete birinci sayfadan “Türkiye-Rusya Diyalogu Çözer”, “Karabağ'da BM Devreye Giriyor” ve “Ne İnsani Ne Vicdani” başlıklarıyla sunmuştur. “Karabağ'da BM Devreye Giriyor” başlığını taşıyan haberde BM Genel Sekreteri Guterres'in Azerbaycan ve Ermenistan'ın liderleriyle görüşerek BM Güvenlik Konseyi'nin toplanacağı bildiren açıklamasına yer verilmiş, Rusya'dan ise Türkiye'ye “*Ateşkes için elinden geleni yap*” çağrısı geldiğine vurgu yapılmıştır.¹¹ “Türkiye-Rusya Diyalogu Çözer” başlığını taşıyan haberde Azerbaycan-Ermenistan çatışmasını değerlendiren uzmanların analizlerine birinci sayfada kısaca değinilmiştir. Analist Şafak Mert'in Ermenistan'ın Rusya'nın onayı olmadan bir saldırı başlatamayacağını vurguladığı yer almıştır. Gerilimi Türkiye-Rusya diyalogunun çözeceğini ve yaşananların Ankara'ya yeni bir baskı yapma yolu olduğunu belirten Emekli Büyükelçi Uluç Özülker'in “*Bu işin sonunda Azerbaycan ayağa kalkarsa sürpriz olmaz*” şeklindeki açıklamasına yer verilmiştir. Gazetenin 6. sayfasında yer alan haberin detayında ise Şafak Mert, Ermenistan'ın sadece askeri değil, propaganda anlamında da saldırı için hazırlık yaptığını belirterek, “*Hatta Fransa ve Yunanistan'ın da aynı söylemleri yayması Ermenistan'ın uluslararası destek için çalışmalarına önceden başladığını gösteriyor*” şeklinde bir tespitte bulunmuştur. Emekli Büyükelçi Özülker ise Azerbaycan'ın petrol ve doğalgaz ihracatıyla son yıllarda güçlendiğine vurgu yaparak, “*Para arttığı ölçüde silahlanma da arttı. Bunun arkasında Türkiye de var. Türkiye, Azerbaycan ordusunu eğitir durumdadır*” ifadeleri kullanılmıştır. Amerika ile diyalog ve sorunları konuşacak bir ortamın olmadığını ancak Rusya ile böyle olmadığını dile getiren Özülker, “*Ermenistan hem suçlu hem güçlü.*

9 “Ateşkes İçin ‘Çekilin’ Şartı”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 2020.

10 “Rusya ve Türkiye karşı karşıya gelebilir”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 2020.

11 “Karabağ'da BM Devreye Giriyor”, *Cumhuriyet*, 30 Eylül 2020.

Sebepsiz yere sivilleri hedef alıyor, diğer yandan olmayan halkını seferberliğe çağırıyor. Olmayan ekonomiyle savaşa kalkıyor. Bunlar altından kalkabileceği durumlar değil. Bugünlerde Ortadoğu ve Doğu Akdeniz 'de karmaşa varken, burada çatışma olursa Türkiye yönünden çok arzu edilebilecek bir şey olmayacak. Olayı ileri safhalara taşıtmamak konusunda Rusya'yla harekete geçebileceğimiz düşüncesindeyim." şeklindeki ifadelerine yer verilmiştir. Haberde uzman ve analistlerin Karabağ Savaşına dair önemli tespitlerde buldukları ve konuyla ilgili okuyucuya detaylı bilgiler aktardıkları görülmektedir.¹² "Ne İnsani Ne Vicdani" başlıklı haberde ise Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki çatışmaların ardından Ermeni yurttaşların nefret söyleminin hedefi olduğuna dikkat çekilmiştir.¹³

Cumhuriyet gazetesi, 01-31 Ekim tarihlerinde Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan savaşa yönelik haberlere sıkça yer verilmiştir. Gazetenin birinci sayfasından verilen haberler şunlardır: "Kafkaslarda Savaş", "AİHM'de de Savaş", "Moskova Beklemede", "Moskova ile Anlaşmazlık", "Karabağ'da Yerleşim Alanları Hedefte", "Gence'ye Saldırı", "Rusya'yı Savaşa Çekme Peşinde", "Rusya Arada Kaldı", "Putin Sınırı Çizdi", "Yine Siviller Hedef Alındı", "Karabağ Hattında Ateşkes Yakın", Karabağ Hattında Kırılğan Ateşkes", "İnsani Ateşkeste Siviller Vuruldu", "Azerbaycan Sivillere Ağlıyor", "Ermenistan Acılı Sivilleri Vurdu", "Nahçıvan'ı da Vurdular", "Çocukları Vurdular", "Ateşkese Yine Uyulmadı", "Erivan'dan İşgali Resmileştirme Resti", "Şentop Gence'de", "Karabağ Trafığı", "Karabağ'a Barış Gücü", "Azerbaycan Lideri Aliyev: Dış Saldırı Olursa Türk Jetleri Uçar", "Ermenistan Sivilleri Vurdu".¹⁴

Bu haberlerden bazılarının içerikleri ise şu şekildedir:

04 Ekim 2020 tarihinde yer verilen "Karabağ'da Yerleşim Alanları Hedefte" başlıklı haberde Azerbaycan'dan Ermeni güçlerinin Ağcabedi, Ağdam, Goranbay ve Terter şehirlerinin bazı mahallerine topçu atışıyla saldırdığı açıklamasının geldiği belirtilirken Ermenistan'dan ise Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ'a kapsamlı bir taarruz başlattığı açıklamasının geldiği ifade edilmiştir. Gazete her iki ülkenin de açıklamasına yer vererek tarafsız bir bakış açısı yansıtmaya çalışmıştır. Haberin görselinde ise savaşta mağdur olan siviller yer almış ve Karabağ'daki yerleşim alanlarının hedefte olduğuna dikkat çekilerek Ermenistan işgali altındaki Azerbaycan topraklarında yaşanan savaşın giderek şiddetlendiğine vurgu yapılmıştır. Haberin detayında Azerbaycan lideri Aliyev'in ateşkes çağrılarına "Minsk Grubu 28 yıldır bizi oyaladı. 30 yıl daha bekleyecek vaktimiz yok" yanıtını verdiği aktarılmıştır.¹⁵

05 Ekim 2020 tarihinde ise "Gence'ye Saldırı" başlıklı haberde "Dağlık Karabağ'da çatışma hız kesmiyor. Azerbaycan, Cebrail'i de işgalden kurtardı" üst başlığına yer verilmiştir. Haberin detayında Azerbaycan'ın Gence kentinde sivillerin yaşadığı yerlerin füzelerin hedefi olduğuna dikkat çekilmiş ve "yine siviller hedef oldu" ifadesine yer verilmiştir. Gence'ye yönelik saldırıda bölgedeki bir üssün de hasar gördüğünün iddia edildiği, bazı binaların ağır

12 "Türkiye-Rusya Diyalogu Çözer", *Cumhuriyet*, 30 Eylül 2020.

13 "Ne İnsani Ne Vicdani", *Cumhuriyet*, 30 Eylül 2020.

14 *Cumhuriyet*, 01-31 Ekim 2020.

15 "Karabağ'da Yerleşim Alanları Hedefte", *Cumhuriyet*, 04 Ekim 2020.

hasar aldığı ve farklı bölgelerdeki saldırılarda 22 kişinin öldüğünün duyurulduğu aktarılmıştır. Haberde Azerbaycan halkına yapılan saldırının altı çizilmiş olup haberi güçlendirmek amacıyla yapılan saldırının görseli de birinci sayfadan verilerek Ermenistan'ın sivillere yönelik bir saldırı gerçekleştirildiği öne çıkmaktadır.¹⁶

06 Ekim 2020 tarihinde yer alan “Rusya’yı Savaşa Çekme Peşinde” başlıklı haberde ise Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev’in açıklamalarına yer verilmiştir. Haberde; “Aliyev, Erivan Yönetimini Suçladı: Rusya’yı savaşa çekme peşinde” ifadesine yer verilmiştir. Aliyev, Ermenistan’ın Azerbaycan topraklarına saldırarak Rusya’yı savaşa çekmek istediğine vurgu yaparak, “[Ermenistan] bizim doğrudan kendilerine saldırmamızı istiyor. Bizim Ermeni halkıyla sorumuz yok” şeklinde bir açıklamada bulunmuştur. Haberin devamında Azerbaycan ordusunun, Ermenistan işgali altındaki Dağlık Karabağ hattında ilerlerken toplam 22 yerleşim birimini geri aldığı belirtilerek Azerbaycan ordusunun askeri başarısına değinilmiştir. Haberin detayında Azerbaycan tarafından, sivilleri vuran Ermenistan’ın savaş suçu işlediğini belirten ifadelerine yer verilmesiyle Ermenistan’a karşı olumsuz bir yaklaşım söz konusudur.¹⁷

07 Ekim 2020 tarihli “Rusya Arada Kaldı” başlıklı haberde Cumhuriyet gazetesi, “Kafkaslardaki çatışmaya sessiz kalan Moskova’nın öncelikleri ‘şimdilik’ farklı” üst başlığı yer almıştır. Haberin detayında Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki çatışmalarda şimdiye kadar Karabağ’da ‘anahtar elinde tutan ülke’ olan Rusya’nın göreceli bir sessizlik içinde olduğuna dikkat çekilerek Moskova’nın tavrının Batı yanlısı Paşinyan iktidarına bağlayanların olduğuna değinilmiştir. Ayrıca bir süredir Ermenistan’a işgal altında tuttuğu beş bölgeyi Azerbaycan’a vermesi için telkinde bulunan ancak yanıt alamayan Moskova’nın şu sıralar ölüm kalım meselesi olarak gördüğü Belarus’la meşgul olduğu ifade edilmiştir. Haberde Ermenistan ile Rusya arasındaki ilişkilerin arka planı hakkında okuyucuya bilgi verilmiş olup Rusya’yı ‘anahtar elinde tutan ülke’ olarak nitelendirerek Karabağ çözümünde ana etken olarak göstermiştir. “Türkiye’den Net Destek” ara başlıklı haberde ise Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun Azerbaycan’ı ziyaret ederek Türkiye’nin Azerbaycan desteğini net şekilde ortaya koyduğuna da vurgu yapılmıştır. Haberde Türkiye’nin Azerbaycan’ın yanında olduğuna dikkat çekilmiştir. “Rusya Arada Kaldı” başlıklı manşetin “27 Sivil Yaşamını Yitirdi” alt başlığıyla yer alan haberde ise Ermenistan işgalindeki Dağlık Karabağ hattında çatışmalar sürerken Ermenistan ordusunun Gence’nin ardından füzelerle vurduğu Terter kentinde de sivillerin hedef alındığına dikkat çekilmiştir. Habere göre, kadınlar ve çocukların sığınakta korkulu günler geçirdiği belirtilerek sivil vurgusu ön plana çıkarılmıştır. Haberin detayında Ermenistan’ın siviller arasında panik yaratmaya çalıştığını söyleyen Azerbaycan’ın, toplam 27 sivilin yaşamını yitirdiğini ve 143 kişinin de yaralandığını ifade eden açıklamalara yer verilmiştir. Haberde sivillere yönelik saldırıların yapıldığına vurgu yapılarak, gazetenin sivillere yönelik bakış açısı yansıtılmıştır.¹⁸

16 “Gence’ye Saldırı”, *Cumhuriyet*, 05 Ekim 2020.

17 “Rusya’yı Savaşa Çekme Peşinde”, *Cumhuriyet*, 06 Ekim 2020.

18 “Rusya Arada Kaldı”, *Cumhuriyet*, 07 Ekim 2020.

11 Ekim 2020 tarihli “Karabağ Hattında Kırılğan Ateşkes” başlıklı haberde ise Ermenistan işgali altındaki Dağlık Karabağ krizi için devreye giren Rusya’nın, Azerbaycan ve Ermenistan Dışişleri Bakanlarının görüşmesinden ateşkes kararı çıkardığına değinilmiştir. Haberde, cenaze ve esirlerin değişimi için anlaşmaya varıldığı ve ateşkesin sağlanması yönünde karar alındığı, Bakü, Erivan’ın ateşkesi ihlal ettiğini duyururken ateşkesle ilgili Ankara’nın temkinli olduğu ifade edilmiştir. Gazete, Azerbaycan ile Ermenistan arasında yapılan ateşkesle ilgili gelişmeleri okuyucuya aktarmış ve ateşkes kararında Rusya’nın etkili olduğuna yer vermiştir.¹⁹

12 Ekim 2020 tarihli “İnsani Ateşte Siviller Vuruldu” başlıklı haberde Bakü ve Erivan’ın Moskova’da anlaştığı insani ateşkesin üzerinden 24 saat geçmeden Ermenistan’ın Gence’ye balistik füze saldırısı düzenlediği ve saldırıda en az 9 sivil yaşamını yitirirken, 34 kişinin de yaralandığı belirtilmiştir. Azerbaycan’ın, Erivan yönetiminin ateşkesi provoke ettiğini Ermenistan’ın da kendilerine saldırı yapıldığını iddia ettiği haberde yer almıştır. Burada yine iki tülkeye de söz hakkı tanıyan gazete, objektif tutumunu öne çıkarmıştır. Ankara’nın ise “*Uluslararası toplum Erivan’a sesini yükseltmeli*” çağrısını yaptığına yer verilmiştir. Haberde Türkiye’nin, Azerbaycan’a yapılan saldırılar nedeniyle uluslararası kamuoyuna seslenerek Ermenistan’a gerekli uyarıların yapılması gerektiğine dikkat çekilmiştir.²⁰

16 Ekim 2020 tarihindeki “Ermenistan Acılı Sivilleri Vurdu” başlıklı haberde “Mezarlığa Saldırıda 3 Kişi Öldü” üst başlığına yer verilmiştir. Haberin detayında Ermenistan’ın 10 Ekim’de ilan edilen insani ateşkesi yine ihlal ettiğine vurgu yapılırken Azerbaycan’ın Terter kentinde düzenlenen cenaze töreninin hedef alındığına, saldırıda 3 sivilin yaşamını yitirdiğine, 5 sivilin ise yaralandığına dikkat çekilmiştir. Gazete, Ermenistan’ın sivillere yönelik yapılan saldırısına eleştirel bir yaklaşım sergilemiştir. Ankara, “*Ermenistan, insani değerlerle bağdaşmayan hukuk tanımaz yüzünü dünyaya bir kez daha ortaya koydu*” açıklamasıyla Ermenistan’a karşı tepkisini göstermiştir. Gazete, Türkiye’nin Ermenistan’a yönelik olumsuz açıklamalarına da yer vermesiyle Ermenistan’a olan eleştirel bakış açısını sürdürmüştür. Haberin devamında ise Azerbaycan ordusunun 6 köyü daha işgalden kurtardığı ifade edilmiştir. Burada Azerbaycan’ın Ermenistan’a karşı askeri başarısı yinelenmiştir.²¹

18 Ekim 2020 tarihli “Çocukları Vurdular” manşetindeki haberde insanlık suçu işleyen Ermenistan’ın sivilleri uykuda hedef aldığına yer verilmiştir. “*İnsanlık suçu işleyen Ermenistan*” ifadesiyle saldırının haksızlığına göndermede bulunan Cumhuriyet gazetesi, “Çocukları Vurdular” başlığıyla sivillere yönelik saldırıyı açık ve net bir şekilde eleştirmiştir. Haberin görselinde Ermenistan’ın sivil yerleşim yerlerini hedef aldığı ön plana çıkarılarak yaşanan çatışmanın insani boyutunu gözler önüne sermiştir. Ermenistan’ın işgali altında bulunan Dağlık Karabağ ve çevre bölgelerdeki çatışmaların şiddetlendiğinin altı çizilerek Ermenistan’ın sivil yerleşim birimlerini hedef aldığını ve Gence’de çocukların da aralarında bulunduğu 13 sivilin yaşamını yitirdiği belirtilmiştir. Haberde, Ermenistan’a yanıtın savaş meydanında

19 “Karabağ Hattında Kırılğan Ateşkes”, *Cumhuriyet*, 11 Ekim 2020.

20 “İnsani Ateşte Siviller Vuruldu”, *Cumhuriyet*, 12 Ekim 2020.

21 “Ermenistan Acılı Sivilleri Vurdu”, *Cumhuriyet*, 16 Ekim 2020.

verileceğini söyleyen Aliyev'in, "Biz hiçbir zaman sivillere saldırmayacağız" şeklindeki ifadesi aktarılmıştır. Gazetede, Aliyev'in Ermenistan sivillerine saldırmayacağına yönelik açıklamasının yer alması, Ermenistan'ın aksine Azerbaycan tarafının sivil halkın güvenliğinin korunmasındaki net duruşuna dikkat çekilmektedir. Ermenistan'ın ise sivillere saldırmadığını ileri sürdüğü belirtilmiştir. Her ne kadar Ermenistan'ın haksızlığı vurgulansa da bu ülkenin de açıklamasına yer verilerek tarafsızlık sağlanmaya çalışılmıştır. Azerbaycan'ın Fuzuli kentini ve 7 köyü kurtardığı da haberde yer almıştır.²²

İnsanlık suçu işleyen Ermenistan, sivilleri uykuda hedef aldı: **13 ölü**

Çocukları vurdular

ERMENİSTAN işgali altındaki Dağlık Karabağ ve çevresindeki kentlerde çatışmalar şiddetlendi. Sivil yerleşim birimlerini hedef alan Ermenistan, önceki gece de Azerbaycan'ın Gence ve Mingçeçvir kentlerine füze saldırısı düzenledi. Gence'de çocukların da aralarında bulunduğu 13 sivil yaşamını yitirdi.

AZERBAYCAN, "uluslararası toplumun artık Ermenistan'ın barbarca eylemlerini görmesini" istedi. Aliyev, Ermenistan'a yanıtın savaş meydanında verileceğini belirterek "Biz hiçbir zaman sivillere saldırmayacağız" dedi. Ermenistan'ın sivillere saldırmadığını ileri sürdü. Azerbaycan, Fuzuli kentini ve 7 köyü kurtardı. - 70 -

21 Ekim 2020 tarihli "Şentop Gence'de" başlıklı haberde TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un sivillerin vurulduğu Gence'yi ziyaret ettiğine değinilmiştir. Haberde TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un Gence'yi ziyaret etmesiyle Türkiye'nin Azerbaycan'a yanında olduğuna dikkat çekilmiştir. Ayrıca Azerbaycan'ın Zengilan kenti ile 24 köyü daha geri aldığı belirtilerek Azerbaycan'ın Ermenistan karşısındaki üstünlüğü yinelenmiştir.²³

09 Kasım 2020 tarihinde yayımladığı "Şuşa Kurtarıldı" başlıklı haberde Azerbaycan ordusunun, Dağlık Karabağ'daki tüm yolların keşiştiği Şuşa kentini Ermenistan işgalinden kurtardığına yer verilmiş ve haberin duyurulmasının ardından Bakü'de sevinç gösterilerinin yapıldığı belirtilmiştir. Gazete, Şuşa'nın kurtarılmasıyla ilgili gelişmelere yer vererek savaşın Azerbaycan lehine sonuçlanabileceğini ve savaşta Azerbaycan'ın üstünlüğünü okuyuculara yansıtmıştır.²⁴

22 "Çocukları Vurdular", *Cumhuriyet*, 18 Ekim 2020.

23 "Şentop Gence'de", *Cumhuriyet*, 21 Ekim 2020.

24 "Şuşa Kurtarıldı", *Cumhuriyet*, 09 Kasım 2020.

10 Kasım 2020 tarihli “23 Köy Daha Kurtarıldı” başlığıyla Dağlık Karabağ’ın kalbi olarak nitelendirilen Şuşa’da 09 Kasım’da zafer ilan eden Azerbaycan ordusunun 23 köyü daha geri aldığına ve Hankendi kentinden de Ermeni göçünün başladığına değinilmiştir. Haberde Azerbaycan’ın askeri üstünlüğünün tekrar vurgulandığı görülmektedir.²⁵

Cumhuriyet gazetesi, Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan savaşın sonucunu 11 Kasım 2020 tarihinde “İki Ülkenin Zaferi” başlığıyla duyurmuş ve “Ermenistan, rayonları Azerbaycan’a iade ediyor; Rusya bölgeye yerleşiyor” üst başlığı yer almıştır. Üst başlıkta verilen ifadeye göre Azerbaycan ve Rusya’nın zaferine işaret edildiği görülmektedir. Haberin devamında yer alan “Yarım Kalan Hesap” ara başlığıyla Dağlık Karabağ’daki çatışmaların Bakü ve Erivan’ın Rusya arabuluculuğunda imzaladığı anlaşmayla durduğu belirtilmiş, antlaşmaya göre Ermenistan’ın rayonları terk edeceği ancak Dağlık Karabağ’daki egemenliğin süreceği, Nahçıvan’dan Azerbaycan’a koridor açılacağı aktarılmıştır. “Aliyev: Diz Çöktürdük” ara başlıklı haberde ise antlaşmaya göre bölgeye barış gücü göndermeye başlayan Rusya’nın, Kafkasya’daki kontrolünü artırdığına vurgu yapılmış ve TSK’nın ateşkesi kontrol merkezinde olacağı aktarılmıştır. Azerbaycan’ın zaferiyle ilgili Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev’in “*Düşmanı topraklarımızdan kovduk, diz çöktürdük*” şeklindeki ifadesine yer verilmiştir. Gazetede Aliyev’in “Diz Çöktürdük” ifadesinin yer almasıyla, Azerbaycan’ın Ermenistan karşısındaki gücü ve üstünlüğü gösterilmiştir. Antlaşma sonrası Azerbaycan’da bayram havası yaşandığı belirtilirken Azerbaycan ve Türkiye bayraklarıyla kutlamalar yapıldığına dikkat çekilmiştir. Burada Azerbaycan ve Türkiye birlikteliğine vurgu yapılmıştır. Paşinyan’ın yenilgiyi kabul etmesinin ardından Ermenistan halkının parlamento binasını bastığı dile getirilmiştir.²⁶

Cumhuriyet gazetesinin 27 Eylül-11 Kasım 2020 tarihlerinde İkinci Karabağ Savaşıyla ilgili birinci sayfadan verilen haber içeriklerinin sayısı aşağıda verilmiştir:

Tablo 1. Cumhuriyet Gazetesi Birinci Sayfasında İkinci Karabağ Savaşını Konu Alan İçeriklerin Günlere Göre Dağılımı	
Tarih	Haber Sayısı
27 Eylül 2020	-
28 Eylül 2020	1
29 Eylül 2020	1
30 Eylül 2020	3
1 Ekim 2020	3
2 Ekim 2020	-
3 Ekim 2020	1
4 Ekim 2020	1
5 Ekim 2020	1
6 Ekim 2020	1
7 Ekim 2020	1
8 Ekim 2020	1

25 “23 Köy Daha Kurtarıldı”, *Cumhuriyet*, 10 Kasım 2020.

26 “İki Ülkenin Zaferi”, *Cumhuriyet*, 11 Kasım 2020.

9 Ekim 2020	1
10 Ekim 2020	1
11 Ekim 2020	1
12 Ekim 2020	1
13 Ekim 2020	-
14 Ekim 2020	1
15 Ekim 2020	-
16 Ekim 2020	1
17 Ekim 2020	1
18 Ekim 2020	1
19 Ekim 2020	1
20 Ekim 2020	1
21 Ekim 2020	1
22 Ekim 2020	1
23 Ekim 2020	1
24 Ekim 2020	-
25 Ekim 2020	-
26 Ekim 2020	-
27 Ekim 2020	1
28 Ekim 2020	-
29 Ekim 2020	1
30 Ekim 2020	-
31 Ekim 2020	-
1 Kasım 2020	-
2 Kasım 2020	-
3 Kasım 2020	-
4 Kasım 2020	1
5 Kasım 2020	-
6 Kasım 2020	-
7 Kasım 2020	-
8 Kasım 2020	-
9 Kasım 2020	1
10 Kasım 2020	1
11 Kasım 2020	1

Cumhuriyet gazetesinin birinci sayfasından Azerbaycan ile Ermenistan arasında gerçekleşen İkinci Karabağ Savaşıyla ilgili toplam 33 haber içeriği verilmiştir. 27 Eylül-11 Kasım 2020 arasında gazetenin savaşa ilgili gelişmeleri genellikle ilk sayfadan okuyucularına bilgi verdiğini görmekteyiz.

Gazetenin savaşa ilgili haberlerin genelinde yorum yapılmadan bilgi olarak okuyucuya aktarılmıştır. Gazete tarafından savaşa ilgili tarafsız bir çizgi izlemeye çalışılmış ancak Ermenistan'ın Azerbaycan sivillerine yönelik gerçekleştirdiği saldırılar gazete tarafından açık ve net bir şekilde eleştirilmiştir. Haberlerde sivil vurgusunun sürekli yapıldığı ve bu vurgunun çatışmada çekilen görsellerle güçlendirilerek okuyucuya aktarıldığı görülmektedir. Cumhuriyet gazetesi haberlerinde Türkiye'nin İkinci Karabağ Savaşında Azerbaycan'a her zaman destek

verdiğini okuyuculara belirtmiş olup, ayrıca Rusya'nın bölgedeki önemli konumuna sürekli dikkat çekmiştir. İkinci Karabağ Savaşıyla ilgili haberlerde alanında uzman, analist ve devlet adamlarının görüşlerine yer verilmiş ve okuyucuyu bu konuda bilgilendirmiştir.

2.2. Sabah Gazetesi

Sabah gazetesinde 27 Eylül-10 Kasım tarihleri arasında yaşanan İkinci Karabağ Savaşı ile ilgili çok sayıda haber yapılmıştır. Sabah gazetesi, Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan İkinci Karabağ Savaşı'nı 28 Eylül 2020 tarihinde “İşgalci Ermenistan’a Azeri Tokadı” manşetiyle duyurmuş ve haber başlığı büyük puntolarla verilmiştir. Başlıkta Ermenistan’ın işgaline karşılık Azerbaycan’ın güçlü tepkisine dikkat çekilmiştir. Haberde “*Azeri köylerini ağır toparla vuran Ermenistan’a derhal cevap veren Azerbaycan, 30 yıldır işgal altındaki Karabağ’da 7 köyü geri aldı*” ifadesi kullanılmıştır. “Azerbaycan’dan Misliyle Karşılık” ara başlığıyla verilen haberin içeriğinde ise Ermenistan ordusunun ağır bombardımana tuttuğu Azerbaycan köylerinde birçok sivilin öldüğü ve yaralandığı belirtilmiştir. Karşılık veren Azerbaycan ordusunun Ermeni birliklere ait çok sayıda askeri teçhizat ve tesisi yok ettiğinin altı çizilerek Azerbaycan’ın 30 yıldır Ermenistan işgalindeki Karabağ’da 7 köyü geri aldığına dikkat çekilmiştir. Gazetede Ermenistan’ın saldırılarına yönelik negatif tutum devam etmekte ve Ermenistan’ın işgalci tavrına dikkat çekilmektedir. Haberin detayında Fuzuli bölgesinin Karahanbeyli, Gervend, Köy Gerediz, Yukarı Abdurrahmanlı köyleri ile Cebrail bölgesinin Büyük Mercanlı ve Nüzgar köylerinin Azerbaycan ordusunun kontrolüne geçtiği belirtilmiştir. “Karabağ Azerbaycan’ındır” ara başlıklı haberde ise şehit ve yaralıların bulunduğunu belirten Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, “*Şehitlerimizin kanı yerde kalmayacak. Ermenistan ordusuna ait askeri araçları imha ettik. Kendi öz topraklarımızı savunuyoruz. Karabağ bizimdir. Karabağ Azerbaycan’ındır*” şeklindeki konuşmasına yer verilmiştir. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev’in konuşmasında Ermenistan’ın saldırısı karşısındaki haklılığına vurgu yapılmıştır. “Tüm Gücümüzle Yanınızdayız” alt başlıklı haberde Türk milletinin her zaman olduğu gibi bugün de tüm imkânlarıyla Azerbaycanlı kardeşlerinin yanında olduğunu dile getiren Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, “*Ermenistan’ın tahrikkar saldırganlığı karşısında gerekli tepki ortaya koyamayan uluslararası toplum çifte standardını bir kez daha gösterdi*” açıklamasında bulunmuştur. Haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın konuşmasında Azerbaycan’a Türkiye’nin desteğinin açık ve net olduğu belirtilmiş, Azerbaycan’a yönelik saldırılarının uluslararası toplumu da ilgilendirdiğine ve uluslararası toplumun Ermenistan’a gereken tepkiyi vermesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Gazetenin, yaşanan gelişmelerle ilgili bilgileri detaylı biçimde okuyucuyla paylaştığı görülmektedir.²⁷ “Ermenistan ve Azerbaycan” başlıklı haberde ise köşe yazarı Mehmet Barlas, eski Sovyet topraklarındaki devletlerin gerginliklerinde Rusya’nın payını aramanın yanlış olmayacağını altı çizilmiştir. Barlas’ın ifadelerinde, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki çatışmada Rusya’nın da etkili olduğunu öne sürülmüştür.²⁸

27 “İşgalci Ermenistan’a Azeri Tokadı”, *Sabah*, 28 Eylül 2020.

28 “Ermenistan ve Azerbaycan”, *Sabah*, 28 Eylül 2020.

29 Eylül 2020 tarihindeki “İşgal Bitsin Barış Gelsin” başlıklı haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın, “Ermenistan’ın işgal ettiği Azerbaycan topraklarını derhal terk etmesiyle bölge yeniden barışa ve huzura kavuşacak” şeklindeki ifadelerine yer verilmiştir. Haberde manşet olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın görseli ve konuşması ön plana çıkarılmış olup Erdoğan’ın konuşmasında bölgede yeniden barışın sağlanması için Ermenistan’ın işgal ettiği Azerbaycan topraklarını terk etmesi gerektiğini savunan ifadeleri yer almıştır. Haberin devamında “YPG Destekli Ermeni Mevzileri Yerle Bir” alt başlığıyla Azerbaycan ordusu tarafından yerleşim yerlerini vuran Ermenistan’a misliyle karşılık verildiği, ağır bombardıman altına alınan hedefler imha edilirken, çok sayıda Ermeni askerinin de öldürüldüğü, Azerbaycan’ın güçlü saldırıları sonrası Ermenistan askerlerinin cepheden kaçmaya başladığı ve Ermenistan’ın Suriye’den getirdiği PKK/YPG’li teröristleri cephede savaştırdığının tespit edildiği belirtilmiştir. Gazete, savaşta yabancı güçlerinde yer aldığına dikkat çekerek PKK terör örgütünün Ermenistan’a destek verdiğini vurgulamıştır. Savaşta Azerbaycan ordusu karşısında Ermenistan askerlerinin cepheden kaçmasını içeren ifadelerle, Azerbaycan’ın gücü vurgulanmıştır.²⁹ “İç ve Dış Düşmanlar” başlıklı haberde köşe yazarı Mehmet Barlas’ın “İşgal ettikleri topraklar yetmezmiş gibi Ermeniler yine saldırınca, Türkiye kardeş Azerbaycan’dan yana bütün ağırlığını koydu” sözlerine yer verilmiştir. Barlas, Ermenistan’ın işgalci tavrına karşılık Türkiye’nin Azerbaycan’a tam destek verdiğinin altını çizmiştir.³⁰

30 Eylül 2020 tarihinde “İşte Ermenistan Cephesindeki PKK’lılar” başlıklı haberde yüzlerce teröristin Azerbaycan’a karşı savaşmak için Ermeni safına katıldığı ifade edilmiştir. Haberin devamında terör örgütü PKK’nın Ermeni safında savaştırmak için sıcak çatışmaların sürdüğü Dağlık Karabağ bölgesine 300’den fazla terörist gönderdiğine, YPG’deki Ermeni kökenlilerden oluşan PKK’nın sözde taburuna 2017’de öldürülen TİKKO’lu terörist Nubar Ozanyan’ın adı verildiğine dikkat çekilmiştir. Haberde PKK terör örgütünden Ermenistan’a destek verildiği tekrar yinelenmiş ve haberi güçlendirmek amacıyla Ermenistan tarafında savaşan PKK’lılar olduğu iddia edilen görsel de ilk sayfadan verilmiştir.³¹

01-31 Ekim tarihlerinde Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan savaşa yönelik gazetenin birinci sayfasından verilen haberler şöyledir: “Azerbaycan Tarih Yazıyor”, “Haydut Devlet Karabağ’ı Terk Et”, “Büyük Bozgun”, “Karabağ Kurtulana Kadar Bu Mücadele Sürececek”, “Ateş Etmeyin Teslim Oluyoruz”, “Azerbaycan Adım Adım Zafere”, “Karabağ’da 27 Yıl Sonra Ezan Sesi”, “Zafere Kadar Azerbaycan’ın Yanındayız”, “Kural Dışılıklar”, “Aşk Olsun Türk Halkı”, “Can Azerbaycan”, “Tabana Kuvvet Kaçıyorlar”, “Ermeni Karargâhı Yerle Bir Edildi”, “Fırsatı Kaçırmanın Karabağ’dan Çekilin”, “Ya Çekilecekler Ya Savaşla Alacağız”, “Alçaklar”, “Ermeniler Bizi Gece Yatağımızda Vurdu”, “Savaş Suçunun Kanıtı”, “Azerbaycan Yetim Çocuklara Ağlıyor”, “Vatansız Kalacağımıza Savaşarak Ölüyoruz”, “Anlamak İmkânsız”, “Telefon Işıyla Karanlıkta Defin”, “Babanın En Acı Yüğü”, “İnsanlık Suçu İşleniyor Lanet

29 “İşgal Bitsin Barış Gelsin”, *Sabah*, 29 Eylül 2020.

30 “İç ve Dış Düşmanlar”, *Sabah*, 29 Eylül 2020.

31 “İşte Ermenistan Cephesindeki PKK’lılar”, *Sabah*, 30 Eylül 2020.

Olsun”, “Balalarımızı Gece Uykuda Öldürdüler”, “Minsk Üçlüsü, Ermenilere Silah Desteği Veriyor”, “Kilit Kasaba Şuşa Kuşatıldı”, “Bir Şehir ile 24 Köy İşgalden Kurtarıldı”, “Ermeni Taburu İmha Edildi”, “Artık Bir Hayatım Yok”, “Ermeni Askerleri Topluca Firar Ediyor”, “Ermenistan Cephedeki PKK’lılara 600 Dolar Ödüyor”, “Ermeni İletişim Ağları Devre Dışı”, “Ermenistan Çocukları Cepheye Sürüyor”, “Saldırırlarsa Türk F-16’larını Görürler”, “Ermenistan Ateşkesi 4 Dakikada Bozdu”, “Ermenistan Katliamı: 21 Şehit, 70 Yaralı”, “İşte Savaş Suçunun Kanıtı”, “Azerbaycan Şuşa’nın Kapısına Dayandı”.³²

01 Ekim 2020 tarihinde yayımlanan “Azerbaycan Tarih Yazıyor” başlığını taşıyan haberin spotunda “*İşgal altındaki topraklarını tek tek geri alan Azerbaycan, Ermeni cephesini yerle bir etti. 2300 askerini kaybeden Ermenistan ordusu mevzileri bırakarak kaçmaya başladı*” ifadeleri kullanılmıştır. Gazete, “Azerbaycan Tarih Yazıyor” olayın büyüklüğüne ve önemine vurgu yapıldığını görmekteyiz. Haberin detayında Ağdere-Terter bölgesinde Ermenistan güçlerini kuşatan Azerbaycan ordusunun düşmana ait 130 tank ve zırhlı araç, 200 top ve füze sistemi ve 50 tanksavar silahını imha ettiği belirtilmiş, yine Ermenistan’a ait iki SU-25 savaş uçağının da dağa çarparak düştüğü aktarılmıştır. Haberde Azerbaycan’ın Ermenistan’a karşı askeri başarısı, sayısal verilerle desteklenmiştir. “Ermenistan Ağır Kayıp Verdi” ara başlıklı haberde Azerbaycan’ın Ermenistan ordusunun Fuzuli’deki topçu ateşi altındaki 4. taburunun ağır kayıplar verdiğini, Tonaşen köyünde konuşlanan bir taburun da mevzilerini bırakarak kaçtığını açıkladığını söylemiştir. “Aliyev: Erdoğan’a Teşekkür Ederim” ara başlıklı haberde Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev, Ermenistan ordusunun Karabağ’dan çekilirse çatışmaların duracağını dile getirerek, “*Ele geçirdiğimiz stratejik topraklardan bizi kimse çıkaramaz*” ifadelerini kullanmıştır.³³

02 Ekim 2020 tarihinde “Haydut Devlet Karabağ’ı Terk Et” başlığıyla birinci sayfadan verilen haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın konuşmalarına dikkat çekilmiştir. Erdoğan, kalıcı barışın tek yolunun Ermenistan’ın işgal ettiği her karışın Azerbaycan toprağından geri çekilmelerinden geçtiğini dile getirerek, “*Ermenilerin Karabağ’ı işgaline ve sivil katliamlarına karşı kör, sağır, dilsiz kalanların, bu tavrı da ikiyüzlülüktür. Bu haydut devlete (Ermenistan) destek verenleri, insanlığın ortak vicdanı önünde hesap sorulacağı konusunda uyarıyorum.*” şeklinde konuşmuştur. Haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın görseli kullanılmış ve Erdoğan’ın açıklamalarıyla Azerbaycan’ın haklılığına vurgu yapılmakla birlikte Ermenistan açısından olumsuzdur. “Ermenistan Sivilleri Vuruyor” alt başlıklı haberin detayında ise Azerbaycan karşısında sıkışan ve dağılan Ermenistan ordusunun sivillere bomba yağdırdığı, Terter, Naftalan ve Ağdam şehirlerinde kamu binalarını, sağlık ocaklarını, okulları, kreşleri ve evleri hedef aldığı belirtilmiştir. Gazete, Ermenistan’ın sivil yerleşim yerlerini hedef aldığını ön plana çıkararak sivil vurgusu yapılmış olup Ermenistan’ın haksız ve saldırgan tutumuna dikkat çekilmektedir. Haberin devamında ise Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev’in Başkomutan olarak cepheye giderek incelemelerde bulunduğu dikkat çekilmiştir.³⁴

32 *Sabah*, 01-31 Ekim 2020.

33 “Azerbaycan Tarih Yazıyor”, *Sabah*, 01 Ekim 2020.

34 “Haydut Devlet Karabağ’ı Terk Et”, *Sabah*, 02 Ekim 2020.

05 Ekim 2020 tarihindeki “Azerbaycan Adım Adım Zafere” başlığını taşıyan haberde Azerbaycan ordusunun Dağlık Karabağ’da 10 bölgeyi Ermeni işgalinden kurtardığına ve zaferin ülkede sevinç gösterileriyle kutlandığına yer verilmiştir. “Cebrail Kenti de Kurtuldu” ara başlıklı haberde işgalden kurtarılan 10 bölge arasında kritik öneme sahip Madagiz ile Cebrail kentlerinde yer aldığına, Madagiz’e işgal öncesinde ‘Sukavuşan’ olan isminin geri verildiğine dikkat çekilmiştir. Gazete, Azerbaycan’ın askeri başarılarına dikkat çekerek, güç ve zafer vurgusu yapmaktadır. “Mübariz’in İntikamı Alındı” ara başlığıyla verilen haberde Karabağ’ın elektriğinin yüzde 70’ini sağlayan barajında kontrol altına alındığı ve milli kahraman Mübariz İbrahimov’un şehit olduğu mevziinin de kurtarılarak Azerbaycan bayrağı dikildiği, çatışmalarda 4 Ermeni tankının vurulduğu, 3 tank ile çok sayıda mühimmatın ele geçirildiği aktarılmıştır. Haberin devamında “Ermeniler’den Alçak Saldırı” alt başlığıyla Azerbaycan güçlerinin karşısına çıkamayan Ermeni ordusunun sivillere roketlerle saldırıldığı dile getirilerek, Türk Dışişlerinin saldırıyı “İnsanlık suçu” olarak nitelendirdiği vurgulanmıştır. Gazetede Ermenistan’ın sivillere yönelik saldırısı “Ermeniler’den Alçak Saldırı” başlığıyla eleştirilmiştir.³⁵

06 Ekim 2020 tarihinde “Karabağ’da 27 Yıl Sonra Ezan Sesi” başlıklı haberde Azerbaycan ordusunun Dağlık Karabağ’da 25 yerleşim yerini Ermeni işgalinden kurtardığına, bu yerlerde yeniden ezan sesinin yükseldiğine dikkat çekilmiştir. Haberde “Karabağ’da 27 Yıl Sonra Ezan Sesi” başlığı büyük puntolarla verilmiş ve Müslüman kimliğinin simgelerinden olan ezanın Karabağ’da uzun yıllar sonra tekrar okunduğu öne çıkarılarak okuyucuya yansıtılmıştır. “Talış’ta Azerbaycan Bayrağı” ara başlığıyla verilen haberde ise 1994’ten beri işgal altında olan Talış köyünde sokaklara Azerbaycan bayraklarının asıldığına vurgu yapılmıştır. “Talış’ta Azerbaycan Bayrağı” başlığıyla da milli kimliğin simgelerinden olan bayrağın ön plana çıktığını görmekteyiz. Gazete, haberde kullanılan başlıklarla dini ve milli unsurları ön plana çıkarmıştır. “Üç Bölgede Yoğun Çatışma” ara başlığıyla verilen haberde ise Azerbaycan ile Ermenistan güçleri arasındaki çatışmaların Cebrail, Fuzuli ve Ağdere illeri çevresinde yoğunlaştığı belirtilerek, Azerbaycan ordusunun Ermeni güçlerine ait çok sayıda zırhlı aracı imha ettiği aktarılmıştır. Ermenistan’ın ise 300 kilometre menzilli füzelerle sivillere saldırılarını devam ettirdiği ifade edilmiştir. Haberin devamında ise 77 yaşındaki Ermeni Mina Gregorian’ın Azerbaycanlı halk tarafından kurtarıldığına dikkat çekilerek, haber “Ermeni Füzesi Ermeni Ailenin Evini Vurdu” başlığıyla okuyuculara sunulmuştur.³⁶ “Zafere Kadar Azerbaycan’ın Yanındayız” başlıklı haberde ise Cumhurbaşkanı Erdoğan, Azerbaycan’a tam destek verdiğini belirterek, Türkiye’nin Azerbaycan’ın yanında olduğunu altını çizmiştir. Konuşmasında şu ifadelerle yer verilmiştir: “*Dünya haydut devletlerden kurtarılmalıdır. Bunun için gerektiğinde 7 düvele meydan okuma pahasına hakkın yanında yer alıyoruz. Azerbaycan, Karabağ’ı kurtarıırken de yaptığımız budur*” Haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın konuşmalarından Türk hükümetinin Karabağ konusunda kararlı tutum ve tavrına devam ettiğini görmekteyiz.³⁷

35 “Azerbaycan Adım Adım Zafere”, *Sabah*, 05 Ekim 2020.

36 “Karabağ’da 27 Yıl Sonra Ezan Sesi”, *Sabah*, 06 Ekim 2020.

37 “Zafere Kadar Azerbaycan’ın Yanındayız”, *Sabah*, 06 Ekim 2020.

07 Ekim 2020 tarihindeki "Aşk Olsun³⁸ Türk Halkı" başlığını taşıyan haberde savaş nedeniyle yol kenarları ve arabalarda yaşayan Azerbaycanlı halkın Sabah gazetesi aracılığıyla Türkiye'ye teşekkür mesajı gönderdikleri belirtilmiştir.

AŞK OLSUN TÜRK HALKI YAŞASIN

Azerbaycanlılar, Türkiye'nin desteğine duacı: Aşk olsun kardeş Türk halkına ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a

AZERBAJCAN ordusu karşısında bozguna uğrayan Ermenistan'ın top ve füzelerle hedef aldığı yüzbinlerce sivil, cephe hattından iç bölgelere göç etti. Yol kenarlarında ve arabalarda yaşayan Azeriler. SABAH aracılığıyla Türkiye'ye mesaj yolladı:

TÜRK HALKINA MINNETTARIZ

REYHAN ŞİRİNOVA: Bu savaşta kardeş Türkiye bize çok destek oldu. Aşk olsun Türk halkına, aşk olsun Cumhurbaşkanı Erdoğan'a.

RÜSTEMOV VAGİR: Cumhurbaşkanı Erdoğan bizim sesimiz, soluğumuz oldu. Türk halkına minnettarız. 12'DE

AZERBAJCAN'DAN 'DEHŞET' VURUS

KARABAĞ savaşında ağır kayıplar veren Ermenistan'a yenildi. 'Dehşet' vurdu! Ermenistan'ın Azerbaycan'ın cephesinde öldürdü. Fahir Misirkinov isimli Azeri asker de Ermenistan'a ait T1 zırhlı araç tek başına imha etti. Harakatin 10 gününde Azerbaycan'ın Ermenistan'ı işgalinden kurtardığı kaydedildi. 25 Eylül saat: 12'DE

DEHŞET BANCISI: ERMENİSTAN KATIL DEVLET, AZERBAJCAN'IN YANINDAYIZ

CAVUSOĞLU BAKUY'EN MESAJ VERDİ! ERMENİSTAN SIVİLLERİ VURUYOR BU BİR SAVAŞ SUÇUDUR

Dağlık Karabağ'a giden Sabah muhabiri Uğur Yıldırım, yol kenarlarında ve arabalarda yaşayan Azerbaycan halkıyla konuşmuştur. Savaşta Türkiye'nin kendilerine çok büyük destek olduğuna değinen Reyhan Şirinova, "Aşk olsun Türk halkına, aşk olsun Cumhurbaşkanı Erdoğan'a" şeklinde konuşmuştur. Rüstemov Vagir ise "Cumhurbaşkanı Erdoğan bizim sesimiz soluğumuz oldu. Türk halkına minnettarız" diye vurgulamıştır. Sabah Gazetesinin, savaşın yerinden takip edilmesi amacıyla bölgeye Uğur Yıldırım adlı muhabirini göndererek, yaşanan gelişmelerle

38 Azerbaycan Türkçesinde "Yaşasın" anlamına gelmektedir.

İlgili haberlerin Türk kamuoyuna bizzat birinci kaynaktan verildiğini görmekteyiz. Yapılan röportajlarda Azerbaycan halkının kendilerine destek olan Türkiye'ye teşekkür ve sevgilerine vurgu yapılmıştır. Ayrıca halkla gerçekleşen röportajlarda Cumhurbaşkanı Erdoğan'a vurgu yapılması, gazetenin habere bakış açısını ortaya koymaktadır. Haberin devamında Azerbaycan ordusu karşısında bozguna uğrayan Ermenistan'ın top ve füzelerle hedef aldığı yüz binlerce sivilin cephe hattından iç bölgelere göç ettiği belirtilmiştir. Gazete, Ermenistan'ın Azerbaycanlı sivillere yönelik saldırılarına devam ettiğini yinelemiştir.³⁹

08 Ekim 2020 tarihindeki "Tabana Kuvvet Kaçıyorlar" başlığını taşıyan haberde "Azerbaycan ordusunun bozguna uğrattığı Ermeni güçleri mevzileri terk edip kaçıyor" ifadelerine yer verilerek Azerbaycan Silahlı Kuvvetlerinin, Karabağ Harekâtında 11 günde 27 yerleşim yerini işgalden kurtardığına dikkat çekilirken, Ermenistan birliklerinin panikten birbirlerine ateş açtığı ve bazı noktalarda mevzileri terk ettikleri belirtilmiştir. Cephe bozguna uğrayan Ermenistan'ın provokasyon için Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattını hedef aldığı ancak füze saldırısının önlendiği belirtilmiştir. Gazete, Azerbaycan'ın savaştaki üstünlüğünü yinelemiş ve Ermenistan'ın haksız saldırısına vurgu yapılmıştır.⁴⁰

16 Ekim 2020 tarihinde "Vatansız Kalacağımıza Savaşarak Ölürüz" başlığıyla verilen haberde, sığınaklarda vatan nöbeti tutan Azerbaycanlı sivillerin sonuna kadar beklemekte kararlı olduklarının altı çizilmiştir. Karabağ'da cephe hattına yakın şehirlerde sığınaklarda yaşayan Azerbaycanlılar kararlılıklarını Sabah gazetesine şu şekilde anlatmıştır: "Biz bir kez vatansız kaldık. Bir daha vatansız kalacağımıza, evlerimizin altında savaşarak ölürüz. Hepimiz gönüllü olarak askere gitmek için başvurduk. Savaşmak için bekliyoruz. Karabağ bizim olana kadar buradayız" Gazete, yapılan röportajlarda Azerbaycanlı sivillerin işgal karşısındaki net ve kararlı duruşlarını kamuoyuna göstermiştir.⁴¹ "Anlamak İmkânsız" başlıklı haberde köşe yazarı Mehmet Barlas, "Nedense bu çatışma bitmiyor ve Ermenistan ne kadar kayıplar vermiş olursa olsun, Azerbaycanlı sivilleri füzelerle vurmaya devam ediyor" şeklindeki ifadeleriyle Ermenistan'ın Azerbaycanlı sivillere yönelik saldırılarını eleştirmiştir.⁴²

30 Ekim 2020 tarihinde "İşte Savaş Suçunun Kanıtı" başlıklı haberinde Sabah muhabiri Uğur Yıldırım'ın Ermenistan'ın Berde kentindeki sivil katliamı görüntülediği ve yaşanan acılara tanıklık ettiği vurgulanırken, Ermenistan'ın attığı füzenin patlamasıyla birlikte Azerbaycan'ın Berde şehrinde can pazarı yaşandığı belirtilmiştir. Haberin başlığı ve görselinde Ermenistan'ın sivilleri hedef aldığı ön plana çıkarılarak Ermenistan'ın Azerbaycanlı sivillere saldırısıyla savaş suçu işlediği gözler önüne serilmiştir.⁴³

02 Kasım 2020 tarihindeki "Yusuf'tan Şehit Babasına Son Bakış" başlıklı haberde doğduğu toprakları Ermeni işgalinden kurtarmak için ön cephe savaşı Elnur Muhammedov'un şehit

39 "Aşk Olsun Türk Halkı", *Sabah*, 07 Ekim 2020.

40 "Tabana Kuvvet Kaçıyorlar", *Sabah*, 08 Ekim 2020.

41 "Vatansız Kalacağımıza Savaşarak Ölürüz", *Sabah*, 16 Ekim 2020.

42 "Anlamak İmkânsız", *Sabah*, 16 Ekim 2020.

43 "İşte Savaş Suçunun Kanıtı", *Sabah*, 30 Ekim 2020.

düştüğü belirtilerek, “*Cenazesi toprağa verilirken 4 yaşındaki oğlu Yusuf’un gözyaşları yürekleri dağladı*” ifadeleri kullanılmıştır. Haberde çatışmada hayatını kaybeden Azerbaycanlılara “şehit” olarak tanımlandığı görülmektedir. Haberin devamında Azerbaycan’ın 193 yerleşim yerini işgalden kurtardığı belirtilmiştir.⁴⁴

05 Kasım 2020 tarihinde “Havada da Karada da Öndeyiz” başlıklı haberde Sabah muhabiri Uğur Yıldırım’ın Azerbaycan Ordusu’nun kara savaşlarındaki en vurucu gücü olan Zırhlı Birlikler Okulu’na ulaştığı belirtilerek Azerbaycan subaylarının zafere inancının tam olduğuna vurgu yapılmıştır. Sabah gazetesiyle konuşan Kurmay Albay Kamil Allahverdiyev, “*Ermenistan ordusuna karşı havada da karada da öndeyiz. İnşallah en kısa sürede zaferimizi ilan edeceğiz*” vurgusunu yapmıştır. Azerbaycan Ordusu ile yapılan röportajını okuyucularıyla paylaşan Sabah Gazetesi, zafere yaklaşan tarafın Azerbaycan olduğuna dikkat çekilmiştir.⁴⁵

09 Kasım 2020 tarihindeki “Karabağ’ın Kalbi Şuşa Artık Özgür” manşetiyle verilen haberde “*Azerbaycan ordusundan şanlı zafer. Karabağ’ın incisi Şuşa kenti, 28 yıl sonra Ermeni işgalinden kurtarıldı. Tüm ülke bayram yapıyor*” ifadelerine yer verilmiştir. Haberin devamında Azerbaycan ordusunun Dağlık Karabağ’ın siyasi, kültürel ve tarihsel olarak en stratejik noktası olan Şuşa kentini özgürleştirmeyi başardığına vurgu yapılarak Azerbaycan’da binlerce kişinin Azerbaycan ve Türk bayraklarıyla sokağa dökülüp tarihi zaferi kutladığı belirtilmiştir. Müjdeli haberi askeri kıyafetle duyuran Azerbaycan lideri Aliyev, “*8 Kasım tarihimize zafer günü olarak yazıldı. Bizim için özel bir yeri olan Şuşa’da 28 yıl sonra ezan sesi duyulacak. Hocalı katliamının intikamını aldık*” şeklinde konuşmuştur. “Sabrettiler Zafere Ulaştılar” ara başlıklı haberde Şuşa zaferi için Azerbaycanlıları tebrik eden Erdoğan, “*30 yıldır Minsk üçlüsü tarafından aldatılan Azerbaycanlı Türk kardeşlerimiz sabrın sonunda zafere ulaştılar. Kardeşlerimizin sevinci bizim de sevincimizdir.*” diye konuşmuştur. Gazete, Azerbaycan’ın Şuşa zaferini büyük puntolarla manşetten vermiştir. Görsel olarak Azerbaycan ve Türk bayraklarıyla zaferi kutlayan halk ile Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın fotoğrafı kullanılmıştır.⁴⁶

Sabah gazetesi Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan savaşın sonucunu 11 Kasım 2020 tarihinde “İki Devlet Bir Zafer” başlığıyla manşetine taşımıştır. Gazete, büyük puntolarla verdiği “İki Devlet Bir Zafer” başlığıyla Azerbaycan ile Türkiye’nin birlikteliğine ve dostluklarına vurgu yapmıştır. Haberde Azerbaycan’ın Karabağ’daki 27 yıllık Ermenistan işgaline son verdiği belirtilirken, tarihi zaferin ülkede ‘iki devlet bir millet’ sloganlarıyla kutlandığına dikkat çekilmiştir. “Paşinyan’dan Teslim Anlaşması” ara başlıklı haberde Azerbaycan ordusunun 44 günde Ermenistan’ı dize getirerek büyük bir zaferle imza attığını ve Ermenistan lideri Paşinyan’ın pes ederek işgal edilmiş toprakları Azerbaycan’a bırakan anlaşmayı imzaladığı dile getirilmiştir. Ateşkese uyum sürecinde Rusya ve Türkiye birliklerinin görev alacağı belirtilmiştir. “Türk ve Azerbaycan Bayrakları” ara başlıklı haberde 27 yıl sonra gelen zaferle birlikte Azerbaycan halkının sevinç gözyaşlarıyla sokaklara döküldüğü, Azerbaycan ve Türk bayraklarıyla marşlar

44 “Yusuf’tan Şehit Babasına Son Bakış”, *Sabah*, 02 Kasım 2020.

45 “Havada da Karada da Öndeyiz”, *Sabah*, 05 Kasım 2020.

46 “Karabağ’ın Kalbi Şuşa Artık Özgür”, *Sabah*, 09 Kasım 2020.

söylenildiğine değinilmiştir. “Onları Demir Yumrukla Yendik” ara başlıklı haberde Azerbaycan lideri Aliyev, “*Onları topraklarımızdan iti kovar gibi kovduk. Paşinyan anlaşmayı kendi isteğiyle değil, demir yumruğumuzla imzaladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan’a verdiği destek için teşekkür ederim*” şeklindeki açıklamasına yer verilmiştir. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev’in ifadeleriyle gazete de Azerbaycan’ın askeri ve siyasi gücüne vurgu yapılmıştır.⁴⁷

Tablo 2. Sabah Gazetesi Birinci Sayfasında İkinci Karabağ Savaşını Konu Alan İçeriklerin Günlere Göre Dağılımı

Tarih	Haber Sayısı
27 Eylül 2020	-
28 Eylül 2020	2
29 Eylül 2020	2
30 Eylül 2020	1
1 Ekim 2020	1
2 Ekim 2020	1
3 Ekim 2020	2
4 Ekim 2020	1
5 Ekim 2020	1
6 Ekim 2020	3
7 Ekim 2020	2
8 Ekim 2020	1
9 Ekim 2020	1
10 Ekim 2020	1
11 Ekim 2020	1
12 Ekim 2020	1
13 Ekim 2020	1
14 Ekim 2020	1
15 Ekim 2020	1
16 Ekim 2020	2
17 Ekim 2020	1
18 Ekim 2020	2
19 Ekim 2020	2
20 Ekim 2020	1
21 Ekim 2020	1
22 Ekim 2020	1
23 Ekim 2020	1
24 Ekim 2020	2
25 Ekim 2020	1
26 Ekim 2020	1
27 Ekim 2020	2
28 Ekim 2020	-
29 Ekim 2020	1
30 Ekim 2020	1
31 Ekim 2020	1
1 Kasım 2020	-

47 “İki Devlet Bir Zafer”, *Sabah*, 11 Kasım 2020.

2 Kasım 2020	1
3 Kasım 2020	1
4 Kasım 2020	-
5 Kasım 2020	1
6 Kasım 2020	-
7 Kasım 2020	1
8 Kasım 2020	2
9 Kasım 2020	2
10 Kasım 2020	2
11 Kasım 2020	2

Sabah gazetesinin birinci sayfasından Azerbaycan ile Ermenistan arasında gerçekleşen İkinci Karabağ Savaşıyla ilgili toplam 56 haber içeriği verilmiştir. 27 Eylül-11 Kasım 2020 arasında gazetenin savaşla ilgili genellikle ilk sayfadan okuyucularına sürekli olarak bilgi aktarmıştır. 28 Eylül-27 Ekim 2020 tarihlerinde her gün birinci sayfadan haberler verilmiştir.

Sabah gazetesi tarafından İkinci Karabağ Savaşı yakından takip edilmiş, bölgeye muhabirleri giderek yaşanan gelişmeler bizzat yerinden izlenmiştir. Gazetede, Karabağ Savaşı ile ilgili haberler ayrıntılı bir şekilde Türk kamuoyu ile paylaşılmış olup Azerbaycan ile Türkiye'nin siyasi liderlerinin açıklamalarına genişçe yer verilmiştir. Genellikle gazete de yorum içerikli haberler yer almıştır. Gazetede yer alan haberlerde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, savaşla ilgili konuşmalarının ön plana çıkarıldığı görülmüştür. Ermenistan'ın saldırgan tutumu ve haksız saldırılarının gazete tarafından eleştirilerek Azerbaycan açık ve net bir şekilde desteklenmiştir. Haberlerde Ermenistan'ın Azerbaycanlı sivil halka yönelik saldırılarının olumsuz etkileri, cepheye giden gazetenin muhabirleri tarafından gözler önüne serilmiş, sivil vurgusu çatışmada çekilen görsellerle güçlendirilerek okuyucuya aktarılmıştır.

Sonuç

27 Eylül 2020 tarihinde Ermenistan'ın Azerbaycan'a yönelik saldırıları, iki ülke arasında sıcak çatışmaları başlatmış ve bölgeyi etkileyen beklenmedik sonuçlar doğurmuştur. Savaşta Azerbaycan, Ermenistan işgali altında bulunan topraklarını düşmandan temizleyerek askeri ve siyasi gücünü göstermiştir. Şuşa'nın kurtuluşunun hemen ardından Ermenistan yenilgiyi kabul etmek zorunda kalmış ve 44 gün süren savaş Azerbaycan'ın zaferiyle sonuçlanmıştır. İkinci Karabağ Savaşı, ilk günden sonuna kadar dünya basını tarafından yakından izlenmiş, savaşa ilişkin haberler Türk basınında en üst sırada yer almıştır.

Türk kamuoyunda farklı ideolojilere ve geniş okuyucuya sahip olan Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinin 27 Eylül-11 Kasım 2020 tarihleri arasında Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan gelişmeleri sürekli takip ettiği ve bölgede yaşanan gerçekleri düzenli bir şekilde Türk kamuoyu ile paylaştığı görülmektedir. Bu bağlamda Türk basınının İkinci Karabağ Savaşında yaşanan gelişmelerle yakından ilgilendiğini söyleyebiliriz. Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinin İkinci Karabağ Savaşıyla ilgili haberlerinde genellikle ilk sayfadan verilmiştir.

Tablo 3. Gazetelerin Birinci Sayfasında İkinci Karabağ Savaşını Konu Alan İçeriklerin Aya Göre Dağılımı

Gazete	27-30 Eylül 2020	1-31 Ekim 2020	1-11 Kasım 2020	Toplam
Cumhuriyet Gazetesi	5	24	4	33
Sabah Gazetesi	5	39	12	56

Tabloda İkinci Karabağ Savaşını Cumhuriyet gazetesi 33 haber ile birinci sayfasına taşırken, Sabah gazetesi 56 haber ile birinci sayfasına taşımıştır. 27-30 Eylül tarihleri arasında iki gazete de birinci sayfadan aynı sayıda haber içeriği vermiştir. 1-31 Ekim ve 1-11 Kasım tarihleri arasında Sabah gazetesinin birinci sayfadan daha fazla haber içeriklerine yer verdiği görülmektedir. Ayrıca Sabah gazetesinin ilk sayfasında haberler Cumhuriyet gazetesine göre daha geniş yer bulmuştur.

İki gazetede Ermenistan'ın, Azerbaycan sivil yerleşim yerlerine yaptığı saldırıları ve savaş hukukunu ihlal etmesini olay yerlerinden yapılan röportaj ve görüntülerle gözler önüne sermiştir. İki gazetede verilen haber başlıkları, spotları ve haber içeriklerinde kullanılan ifadelerin haberlerde sunulan görsellerle desteklendiği görülmektedir. Cumhuriyet gazetesinin İkinci Karabağ Savaşı ile ilgili haber içerikleri, Sabah Gazetesine oranla daha tarafsız bir şekilde okuyucuya yansıtılmıştır. İki gazetenin de İkinci Karabağ Savaşıyla ilgili benzer yaklaşımlar sergilediğini söyleyebiliriz. Bu bağlamda iki gazete de Ermenistan'ın işgalci tavrına ve haksız saldırılarına yaklaşımı olumsuzdur. Ancak Sabah gazetesi Ermenistan'a karşı daha eleştirel bir yaklaşım ortaya koymuştur. İki gazetenin haberlerinde Azerbaycan'a karşı olumlu yaklaşım sergilenip Azerbaycan'a destek verildiği görülmektedir. Bu benzerliklerin yanı sıra iki gazete arasında sorunun sunumunda bazı farklı yaklaşımlarda kendini göstermiştir. Sabah gazetesi, Türk hükümetinin kararlı tutum ve tavrına paralel olarak savaş boyunca Türk-Azerbaycan birlikteliğinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin desteğini öne çıkarırken, Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan bazı yazılarda ise savaşla ilgili temkinli ifadelerin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca İkinci Karabağ Savaşı ile ilgili Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmalarına Sabah gazetesinde birinci sayfadan sürekli olarak yer verilirken, Cumhuriyet gazetesinde birinci sayfadan Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yer verilmediği görülmektedir. Bunun nedeninin iki gazetenin farklı ideolojilere sahip olmasıyla alakalı olduğu söylenebilir. Bazı istisnalara rağmen her iki gazete de Ermenistan'ın işgalci tavrına karşı ortak bir tutum sergilemiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

- Aras Osman Nuri vd., *Karabağ Savaşı: Siyasi-Hukuk-Ekonomik Analiz*, Ed. Osman Nuri Aras, Bakü: Qafqaz Üniversitesi Kafkasya Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2008.
- Asker Ali, “Güney Kafkasya’nın Güvenliği ve 2. Karabağ Savaşı’nın Düşündürdükleri”, *Rumeli Üniversitesi, 25-26 Mart 2021 İstanbul Rumeli Üniversitesi Uluslararası Güvenlik Sempozyumu, Tam Metin ve Özet Kitabı* (Editörler: Sinem Yüksel Çendek, Armağan Öрки), İstanbul Rumeli Üniversitesi (2021): 98-102.
- Asker Ali, Doç. Dr. Asker: Kremlin’den Umduğunu Bulamayan Paşinyan Çaresiz Bir Şekilde Yenilgiyi Seyrediyor, <https://qha.com.tr/haberler/doc-dr-asker-kremlin-den-umduğunu-bulamayan-pasinyan-caresiz-bir-sekildedeyenilgiyi-seyrediyor/255810/>, 08.10.2020, (Erişim Tarihi: 09.12.2020).
- Asker Ali, İki Yüzyıl Devam Eden Kıyım, Sürgün ve Baskı: Kafkasya’da Türk Nüfus Alanının Daralması, *Türk Dünyası ve Göç. Vatandaş Yeni Vatanlara* (Derleyen: Çağla Gül Yesevi), Küre Yayınları, (İstanbul 2021): 99-118.
- Asker Ali, Özpınar Zeynep Gizem, “Azerbaycan’ı Zafere Götüren Büyük Taarruz: 44 Günlük Savaşın Anatomisi”, *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 10, 1 (2021): 83-106.
- “Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya liderlərinin birgə bəyanatı”, <https://www.bbc.com/azeri/azerbaijan-54878139>, 10.11.2020 (Erişim tarihi: 12.12.2020).
- “Azerbaycan’a Yönelik Ermeni Saldırısı Hk.”, https://web.archive.org/web/20200712222134/http://www.mfa.gov.tr/no_-149_-azerbaycan-a-yonelik-ermeni-saldirisi-hk.tr.mfa, No: 149, 12 Temmuz 2020, (Erişim Tarihi: 10.02.2021);
- “Azerbaycan’ın Karabağ zaferi: İşte anlaşmanın maddeleri”, Erişim Tarihi: 13 Şubat 2021. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/azerbaycanin-karabag-zaferi-iste-anlasmanin-maddeleri-529782.html>;
- “Cumhurbaşkanı Erdoğan: Bu saldırı Ermenistan’ın çapını aşan bir hadisedir”, <https://qha.com.tr/haberler/guncel/cumhurbaskani-erdogan-bu-saldiri-ermenistan-in-capini-asan-bir-hadisedir/224116/>, 14.07.2020, (Erişim Tarihi: 13.03.2021);
- “Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar’dan Fransa’ya sert tepki: Herkesin efelik yapacağı bir ülke olmadığımızı görsünler”, <https://www.takvim.com.tr/guncel/2020/07/17/milli-savunma-bakani-hulusi-akardan-fransaya-sert-tepki-herkesin-efelik-yapacagi-bir-ulke-olmadigimizi-gorsunler>, 17.07.2020, (Erişim Tarihi: 10.02.2021).
- Sarıkaya Yalçın, *44 Gün Savaşı: Azerbaycan’ın Karabağ Zaferi* (Rapor), Türk Akademisi Siyasi, Sosyal, Stratejik Araştırmalar Vakfı, Ankara 2020.

1. Taranan gazeteler

Cumhuriyet Gazetesi, 27 Eylül-11 Kasım 2020.

Sabah Gazetesi, 27 Eylül-11 Kasım 2020.

2. Gazete Haberleri

- “23 Köy Daha Kurtarıldı”, *Cumhuriyet*, 10 Kasım 2020.
- “Anlamak İmkânsız”, *Sabah*, 16 Ekim 2020.
- “Aşk Olsun Türk Halkı”, *Sabah*, 07 Ekim 2020.
- “Ateşkes İçin ‘Çekilin’ Şartı”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 2020.
- “Azerbaycan Adım Adım Zafere”, *Sabah*, 05 Ekim 2020.
- “Azerbaycan Tarih Yazıyor”, *Sabah*, 01 Ekim 2020.
- “Çocukları Vurdular”, *Cumhuriyet*, 18 Ekim 2020.
- “Ermenistan Acılı Sivilleri Vurdu”, *Cumhuriyet*, 16 Ekim 2020.
- “Ermenistan ve Azerbaycan”, *Sabah*, 28 Eylül 2020.
- “Gence’ye Saldırı”, *Cumhuriyet*, 05 Ekim 2020.
- “Havada da Karada da Öndeyiz”, *Sabah*, 05 Kasım 2020.
- “Haydut Devlet Karabağ’ı Terk Et”, *Sabah*, 02 Ekim 2020.
- “İç ve Dış Düşmanlar”, *Sabah*, 29 Eylül 2020.
- “İki Devlet Bir Zafer”, *Sabah*, 11 Kasım 2020.
- “İki Ülkenin Zaferi”, *Cumhuriyet*, 11 Kasım 2020.
- “İnsani Ateşkeste Siviller Vuruldu”, *Cumhuriyet*, 12 Ekim 2020.
- “İşgal Bitsin Barış Gelsin”, *Sabah*, 29 Eylül 2020.
- “İşgalci Ermenistan’a Azeri Tokadı”, *Sabah*, 28 Eylül 2020.
- “İşte Ermenistan Cephesindeki PKK’lılar”, *Sabah*, 30 Eylül 2020.
- “İşte Savaş Suçunun Kanıtı”, *Sabah*, 30 Ekim 2020.
- “Karabağ Hattında Kınılgan Ateşkes”, *Cumhuriyet*, 11 Ekim 2020.
- “Karabağ’da 27 Yıl Sonra Ezan Sesi”, *Sabah*, 06 Ekim 2020.
- “Karabağ’da BM Devreye Giriyor”, *Cumhuriyet*, 30 Eylül 2020.
- “Karabağ’da Yerleşim Alanları Hedefte”, *Cumhuriyet*, 04 Ekim 2020.
- “Karabağ’ın Kalbi Şuşa Artık Özgür”, *Sabah*, 09 Kasım 2020.
- “Ne İnsani Ne Vicdani”, *Cumhuriyet*, 30 Eylül 2020.
- “Rusya Arada Kaldı”, *Cumhuriyet*, 07 Ekim 2020.
- “Rusya’yı Savaşa Çekme Peşinde”, *Cumhuriyet*, 06 Ekim 2020.
- “Rusya ve Türkiye Karşı Karşıya Gelebilir”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 2020.
- “Sınırdaki Savaş”, *Cumhuriyet*, 28 Eylül 2020.
- “Şentop Gence’de”, *Cumhuriyet*, 21 Ekim 2020.
- “Şuşa Kurtarıldı”, *Cumhuriyet*, 09 Kasım 2020.
- “Tabana Kuvvet Kaçıyorlar”, *Sabah*, 08 Ekim 2020.
- “Türkiye-Rusya Diyalogu Çözer”, *Cumhuriyet*, 30 Eylül 2020.
- “Vatansız Kalacağımıza Savaşarak Ölüyoruz”, *Sabah*, 16 Ekim 2020.

“Yusuf’tan Şehit Babasına Son Bakış”, *Sabah*, 02 Kasım 2020.

“Zafere Kadar Azerbaycan’ın Yanındayız”, *Sabah*, 06 Ekim 2020.

Ekler

KORE'DE NE İŞİMİZ VARDI? PAZAR 18 EKİM 2020 16. YIL 347. SAYI KÜLTÜR, YURTDIŞI HABERLER 1964-1968 BAŞYAZARLARI NADİR NADİ (1968-1981) EKİM AYI YAZARLARININ 1980-2020 FİYAT 3,5 TL (KDV İÇERİLMEZ) 7. SAYI

Cumhuriyet

ÖDÜLLÜ PAZAR BULMACASI

BUGÜN PAZAR DERGİ OKUNUR

Cumhuriyet PAZAR Dur bir düşünüyem

Artık biraz yavaşlasak mı?

YASAMIN normal hâle bir seccedemizin varı ya vâsik. İstanbul'daki bir okulda öğrencilere nasıl yavaşlayabileceğini anlatılacak. Derinin amacı, hız grubuna katılmadan yavaşlamak. -TUNA AKAT/17

KİM BU GÜZEL MARVELA? ATILAN BERBEROĞLU **GÖZÜ YAŞI BİR ÖYKÜ** MUSTAFA K. ERDOĞAN

BUGÜN GAZETENİZLE BİRLİKTE

YÖNETMEN AZRA DENİZ OKUYAY: Beni kendinden emin kadınlar büyüttü -ORHAN AKAR/17

Gaziantep merkezli Arge Grup, tüm Türkiye'de kamunun gözdesi!

AKP'liye 230 ihale

PARTİ DEVLETİNİN FOTOĞRAFI

AKP Seferbahar İlçe Kadın Kolları'nın başkanlık seçimi için ilçe tarım müdürlüğü'nün toplantı salonu tahsis edildi. Binaya AKP pankartı asıldı. CHP'li vekiller ve ilçe yöneticileri, "Parti devletinin somutlaşmış hali" tepkisini gösterdi. -79

ÖNLENEMEYEN YÜKSELİŞ

AKP Gaziantep İl Yönetim Kurulu'na girilmeden önce peş peşe kamu ihalelerini alan Ali Uçuncuoğlu'nun inşaatına yönelik ihaleleri var. Uçuncuoğlu'nun ortak olduğu şirket, 5 yılda çoğu Devlet Malzeme Ofisi olmak üzere kamu kurumlarından 230 ihale aldı. -HAZAL OKAR/17

MİLYONLUK İHALELER

ŞAHİNBELİ Belediyesi'nin CHP'li meclis üyesi Uğur Kalkan, 725 milyon liraya balık işler aldı. AKP yönetimine girmeseydi bu kadar ihale alabilir miydi? diye sorulan, CHP Şahinbey İlçe Başkanı Zeki Gürnel de "İhalelere girme çok beşarlı" dedi. -HAZAL OKAR/17

İnsanlık suçu işleyen Ermenistan, sivilleri uykuda hedef aldı: 13 ölü

Çocukları vurdular

ERMENİSTAN işgal ettiği Dağlık Karabağ ve çevresindeki kentlerde çatışmalar siddetlendi. Sivili yerleşim birimlerini hedef alan Ermenistan, öncelikle gece de Azerbaycan'ın Gence ve Mingeçevir kentlerine füze saldırısı düzenledi. Gence'de çocukları da aralarında bulduğu 13 sivil yaşamını yitirdi.

AZERBAJCAN, "uluslararası toplumun artık Ermenistan'a barışçanca çözümlerini görmesini" istedi. Aliyev, Ermenistan'a yönelik savas meydanında verileceğini belirterek "Biz hiçbir zaman sülverine saldırmayacağız" dedi. Ermenistan'la ilgili ne saldımadığına ileri sürdü. Azerbaycan, Fuzuli kentini ve 7 köyü kurtardı. -79

POMPE'O'YA MEKTUP: 5-400 BASKISINI ARTIRI -79 **KKTC'DE SEÇİM GÜNÜ** -MEHMET AKAR/79

AKP'nin torba önerisine göre kaynağı belirsiz paralara vergi incelemesi yapılmayacak

Kayıt dışındaki paraya af

Suudi **ürünü** **çin** **adım**

TİCARET Bakanlığı, Türk mallarına "yan resim" boykot başlatan Suudi Arabistan menşeli "politik" ürünlere hakaret kabellen soruşturma açtı. -79

43 MADDELIK öneri, işçiyi güvencesizlik, işverene destek İngirdiyor. Yurttaşınadki para, altın ve dövizli Türkiye'ye getirenleri ile yurtiçindeki işleme kayıtlarında yer alanın paraya kavda gelenleri için vergi incelemesi yapılmayacak. -MUSTAFA CAKIR/17

ERDOĞAN 'FATİH'E GİTTİ

Gaz, 85 milyar metreküp arttı

CUMHURBAŞKANI Erdoğan, Fatih sondaj zemininde yapıldığı çalışmada, Karadeniz'de bulunan doğalgaz rezervinin 405 milyar metreküp artış olduğunu duyurdu. Doğal gaz Akdeniz meseleşi de veren Erdoğan, "Ardı bir tutum takınmaz ise bu, AKP'nin somun geldiğini resmen ilanı olacaktır" dedi. -79

FALİ MECHULLERİ HATIRLATAN KARE

ESKİ Bakan Ağar, suç örgütü lideri Çalık ve emekli askerler Eren ile Ali'nin Bodrum buluşması yankı yaptı. Güldü! Muncuk Kırcı'nı televizyona okuyan kuvvet neyse bütün bir araya getiren kuvvet de odur. Hükümeti Şenel Sarhan: Unutmayın yeni seçimler başlanıyor olmaz. -SEYHAN AYŞA/17

AYŞE BUĞRA'NIN ÇAĞIRISI -EMRE RONGAR/17

EREN OKULA GİDİYOR -ÖZDÖNİR İNCE/17

İKTİDAR KENDİ KENDİNE ÇÖKER Mİ? -ORHAN BERGAL/17

HUKUKSAL SOYKIRIMI! -MUSTAFA BALBAT/17

BİR KÜRESELLEŞME PROJESİ:

GÖÇEN DÜNYA DÜZENİ

● YAŞLI NÜFUSA CAN, EKONOMİYE KAN
● 10 BİN KİŞİNİN GEÇTİĞİ SINIR

MİNE G. KIRIRKANATIN YAZI DİZİSİ
YARIN BAŞLIYOR

ODTÜ'DE TEPKİ ÇEKEN SINAV REHBERİ

Bilgisayarınız yoksa kaydınızı dondurun

ODTÜ'DE sıvımlanan bir rehberde, öğrencilerin bilgisayar ve hızlı internete sahip olmalarını beklenildiği belirtildi. Rehberde, eksiklerin bölün başlanışına gidilmesinde halinde kayıt dondurulabileceği vurgulandı. -SEFA UYAR/17

TEDAVİSİ HASTANEDE SÜRÜYOR

Rahmi Koç da koronaya yakalandı

HAFİF ist solunum yolu enfeksiyonu şikâyetleri tedavisi alan Koç Holding Oursal Başkan Rahmi Koç, koronavirüse yakalandı. Koç'un durumunun iyi olduğu açıklandı. -79

'CHP YOKSULLUĞU PARTİSİ OLMALI' **'MERKEZ BANKASI SUBE GİBİ'**

CHP Nasil İktidar Otur" adlı kitabını anlatan gazeteci Filizet Bilal, "Sosyal demokrat partiler için sınıfa oturma partileridir. CHP, öncelikle işsizlerin, işçilerin, çalgan kesimlerin, vâkı solların partisi olmak zorundadır" dedi. -PEK ÖZBEY/17

Ek 1: "Çocukları Vurdular", Cumhuriyet, 18 Ekim 2020.

İKİ GÜN YÜZ YÜZE ÜÇ GÜN UZAKTAN

- 2, 3, 4, 8 ve 12'nci sınıflara iki gün yüz yüze, üç gün uzaktan eğitim
- Okulda kalmaları en iyisi gerektirecektir.
- Okula gitmeyen öğrenci devamsız sayılmayacak.
- Kayıtların tüm sınıf seviyeleri açılacak.
- İhtiyaç olan 500 bin öğrenciyse tabii ki dağıtılacak.

**BERKELER
12 GÜN
PAZARTESİ
BAŞLIYOR**

Türkiye'nin en iyi gazetesi

SABAH

7 EKİM 2020 CARSAMBA

www.sabah.com.tr Fiyatı: 1.5 TL

**Engelli aylıkları ile
yüzde bakım ödemeleri
teşviiplarda**

**Öğrencilere
hüsr ve kredi
ödemeleri başladı**

KURULUŞ OSMAN VAKTI

**672 YILLIK
KULE YENİLENDİ**

İSTANBUL'un en önemli simgelerinden biri olan Galata Kulesi, üç aylık restorasyon ardından yeniden açıldı. Artık müze olarak kullanılacak olan kuleye 22 milyon lira harcandı.

DİLEK GÖNDÜRÜN HABERİ 6 DA

ASK OLSUN TÜRK HALKI

**Azerbaycanlılar, Türkiye'nin desteğine duacı:
Ask olsun kardeş Türk halkına ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a**

REYHAN SİMONOVA

AZERBAIJAN ordusu karyasında bulaşma ağlayan Ermenistan'ın top ve füzelele hedef aldığı yazışmaları okuyup, cephe hattından iç bölgelelere göç etti. Yol kenarlarında ve arabalarda yaşayan Azeriler, SABAH aracılığıyla Türkiye'ye mesaj yolladı:

REYHAN SİMONOVA: Bu savaşta kardeş Türkiye bize çok destek oldu. Ask olsun Türk halkına, ask olsun Cumhurbaşkanı Erdoğan'a.

RÜSTEMOV VAGİR: Cumhurbaşkanı Erdoğan bizim sesimize, soluğımıza oldu. Türk halkına müslümantez. 1276

CHERKIZI İMAYEV NİZZA İZİN: ERMENİSTAN SIVILLEN HÜYÜYÜN BU BİR SAVAŞ SİCİHİDİR

**AZERBAIJAN'DAN
"DEHŞET" VURUS**

KARABAĞ bölgesinde Azeri askerleri Ermeni askerleri karşı karşıya geldi. Azeri askerleri Ermeni askerleri karşı karşıya geldi. Azeri askerleri Ermeni askerleri karşı karşıya geldi.

MACRON'UN YAPTIĞI HADSİZLİK, EDEPSİZLİK VE PROVOKATORLUK

Başkan Erdoğan Macron'un "İslam krizinde" açıklaması, sevgisizlikten öte açık bir provokasyondur. Fransız Devlet Başkanı olarak, İslam'ın yapılandırılmasından bahsetmesi ise hadsizlik, edepsizlikler. Bizim ağzımızdan buğün katar İslam'ın için. Müslüman yapılandırılması diye bir şey duyulmaz mı? Sen kimdin ki, İslam'ın yapılandırılması diye bir fiyadeti ağzına alıyorsun? 1276

**KALYON'DAN
KİTÇİ'E 108 GÜN
SONRA YENİDEN
MAYAT SUYU**

**BYLOCK'TAKI
ABD
PLANLARI**

**MUCİZE BEBEK
ÖMER ÖZKAN 3,5 KİLO**

KAHİR mahli sonrası dünyaya gelen ilk bebek olan Ömer Özkan'ın annesi Derya ve babası Mustafa Ser'i'nin kızıcağında ilk kez SABAH'ın görüntüledi. 760 gram dünyaya gelen bebek anne sütüyle beslenerek 3 kilo 500 gram oldu. 20E

Trump muamması
YURTTAİD ve dünyada ki gelişmeler gerçekten çok karmaşık. Örneğin Trump gerçekten koronavirüse şoklanmış mı, yoksa bu bir seçimi hilesi midir? 127E

Can Azerbaycan
ANKARA, Ocaklar Birliği binası, 144 kat 140 metre yükseklikte. Geçerli ki kule de üstü. Bu Türk bayrağı renkleri de. Diğer Azerbaycan. 157E

KAHRAMAN EVE DÖNDÜ

Başkan Erdoğan'ın desteğiyle yavaş katılaşma ameliyatı yapıldı. Garib gazisi Abubekir Durmuş, ailesine kavuştu. SİRİBERKA ARSLAN'IN HABERİ 17DA

**100'DEN YÜZELİ KİLO-13 KAPALI MEYANMA
2 METRE UZUNLUKTA VE BÜLSAYILYOR**

**EL SAĞIYA BOMBARLADILAR
14 OLA, 50 YAKALI YÜR**

**İBREL FİZİN ÖZÜLÜ
KARA BELKİ ÇALIŞMASI**

Ek 2: "Aşk Olsun Türk Halkı", Sabah, 07 Ekim 2020.